

Economisch-Statistische Berichten

ALGEMEEN WEEKBLAD VOOR HANDEL, NIJVERHEID, FINANCIËN EN VERKEER
 ORGAAN VOOR DE MEDEDEELINGEN VAN DE CENTRALE COMMISSIE VOOR DE RIJNVAART
 UITGAVE VAN HET INSTITUUT VOOR ECONOMISCHE GESCHRIFTEN

14^E JAARGANG

WOENSDAG 11 DECEMBER 1929

No. 728

INSTITUUT VOOR ECONOMISCHE GESCHRIFTEN.
 Algemeen Secretaris: Prof. Mr. Dr. G. M. Verrijn Stuart.
 ECONOMISCH-STATISTISCHE BERICHTEN.

COMMISSIE VAN ADVIES:

Prof. Mr. D. van Blom; J. van Hasselt; Jhr. Mr. L. H. van Lennep; Mr. K. P. van der Mandele; Prof. Dr. N. J. Polak; Mr. Dr. L. F. H. Regout; Dr. E. van Welderen Baron Rengers; Prof. Mr. H. R. Ribbius; Jan Schilthuis; Mr. Q. J. Terpstra; Prof. Mr. F. de Vries.

Gedelegeerd lid: Prof. Mr. Dr. G. M. Verrijn Stuart.

Assistent-Redacteur: H. M. H. A. van der Valk.

Secretariaat: Pieter de Hoochweg 122, Rotterdam.

Telefoon Nr. 35000. Postrekening 8408.

Abonnementsprijs voor het weekblad franco p. p. in Nederland f 20,—. Buitenland en Koloniën f 23,— per jaar. Losse nummers 50 cents. Leden en donateurs van het Instituut ontvangen het weekblad gratis.

De verdere publicaties van het Instituut uitgaande ontvangen de abonnés, leden en donateurs kosteloos, voor zover daaromtrent niet anders wordt beslist.

Aangeteekende stukken: Bijkantoor Ruigeplaatweg.

Advertenties f 9,50 per regel. Plaatsing bij abonnement volgens tarief. Administratie van abonnementen en advertenties: Nijgh & van Ditmar's Uitgevers-Maatschappij, Rotterdam, Amsterdam, 's-Gravenhage. Postchèque- en giro-rekening No. 6729.

10 DECEMBER 1929.

In den toestand van de geldmarkt kwam geen verandering. Aan de grootere vraag naar geld voor de maandswisseling kon gemakkelijk worden voldaan en de kleine verheffing in de koersen, die aanvankelijk intrad, maakte in bijna alle afdelingen weder plaats voor een daling. Particulier disconto, dat een oogenblik tot 3¹⁵/₁₆ pCt. was gestegen, liep tot 3⁵/₈ à 3⁹/₁₆ pCt. terug en de callrente daalde na 4¹/₄ pCt. weder tot 3¹/₄ pCt. Alleen geld op prolongatie bleef nog gezocht en sloot op 3¹/₄ pCt.; gisteren werd zelfs opnieuw 4 pCt. genoteerd.

* * *

Op den weekstaat van De Nederlandsche Bank geeft de post binnenlandsche wissels een daling van f 1.1 miljoen te zien. De beleeningen blijken met f 21.3 miljoen te zijn afgenomen. Het renteloos voorschot aan het Rijk daalde met f 9.7 miljoen.

De goudvoorraad der Bank bleef vrijwel onveranderd. De zilvervoorraad klom met een goede f 800.000. De post papier op het buitenland geeft geen wijziging van beteekenis te zien, terwijl de diverse rekeningen op de actiefzijde der balans f 1.2 miljoen minder bedragen dan verleden week.

De biljettencirculatie daalde met f 31.6 miljoen. De rekening-courant-saldi vertoonen een teruggang van f 1 miljoen. Het beschikbaar metaalsaldo klom met f 13.9 miljoen. Het dekkingspercentage bedraagt 55¹/₂.

* * *

Op de wisselmarkt waren er deze week weinig zaken,

waardoor er een lustelooze stemming heerschte. De koersen waren bijna alle hooger; op den laatsten dag trad er echter een kleine reactie in. Ponden kwamen van 12.08¹³/₁₆ op 12.09¹/₄; toen men zekerheid had, dat het officieele disconto onveranderd bleef, trok de koers verder aan tot 12.09¹⁵/₁₆; slot 12.09⁷/₁₆. Dollars veranderden weinig, eerder lager: 2.4777—2.4770. Dollars in Londen waren flauw; van 4.8790 kwam de koers op 4.8830, ondanks het feit, dat de geldkoersen in New-York weder wat aantrekken. Marken waren gezocht; van 59.30¹/₂ liep de koers op tot 59.35; slot 59.33 (tegen Ponden was er niet veel verandering 20.38¹/₂). Daar het Pond in Parijs hooger noteerde (van 123.85 op 124.02 — goudexporten uit Londen zijn dus voor het oogenblik van de baan —) was de koers van den Franc hier wat gemakkelijker. Van 9.76¹/₄ daalde de notering tot 9.75¹/₈. Zwitsersche Francs waren hier zeer gezocht; de koers steeg tot 48.17, het slot echter lager op 48.14¹/₂. De Scandinavische koersen alle vaster; Kopenhagen 66.50, Oslo 66.45, Stockholm 66.82¹/₂. Spanje hoogst onregelmatig: 34.20—35.05—34.05—34.40. Turksche Ponden flauw 1.13¹/₂. Vast waren Rupees, die op 90¹/₂ kwamen. Rio weder wat lager 29¹/₄. Argentijnsche Pesos ook iets lager 1.02¹/₄. Het blijkt, dat in Argentinië geen embargo op goud is gelegd, doch de moeilijkheden, die aan diegenen, die goud willen uitvoeren in den weg worden gelegd, zijn van dien aard, dat de gevolgen vrijwel dezelfde kunnen zijn. Canada hooger 2.46.

Door het hogere Pond waren eenmaands Ponden hier lager; het disagio kwam van ⁵/₁₆ op ¹/₂ c. Termijndollars veranderden niet. Het disagio van eenmaands Marken kwam van 9¹/₂ c. op 11¹/₂ c.

LONDEN, 9 DECEMBER 1929.

De meerdere ruimte in de geldmarkt, die algemeen verwacht werd zich te zullen kenbaar maken door het toevloeien van de uitkeeringen van het War Loan dividend in de vorige week, is totaal uitgebleven. De verklaring daarvan wordt gezocht in het volstorten van de toewijzingen op de nieuwe 5 pCt. Conversie-leening, omdat daarop door de regering een rentevergoeding van 5 pCt. wordt betaald.

Het is niet onmogelijk, dat deze verklaring juist is, ofschoon de volstorting dan toch op een zeer groot gedeelte van de intekeningen plaats moet hebben, wat zeer zeker niet in de markt verwacht werd.

In ieder geval blijft geld schaarsch en zal nu ook wel zoo blijven tot na het einde van het jaar.

Deze geldschaarschte en het uitblijven van eene verdere discontoverlaging op Donderdag 11, waarop velen reeds gerekend hadden, bracht een vaste stemming in de discontomarkt teweeg, waar de rente tot 4¹³/₁₆ pCt. voor prima bankaccepten steeg.

NEDERLANDSCH-INDIË EN DE TIN-RESTRICTIE-PLANNEN.

In Nederlandsch-Indië werden over 1928 de volgende hoeveelheden tin geproduceerd: Banka 21.513 long tons, Billiton 12.486 ton, Singkep 1044 ton; Stannum en de N.I.T.E.M. 199 ton; te samen 35.247 ton. In hetzelfde jaar produceerde Malakka 64.333 ton en Bolivia 41.404 ton; de totale wereldproductie bedroeg 170.929 ton. Onze Oost neemt dus, met 20,6 pCt., de derde plaats van boven op het lijstje van producenten in. Eigenlijk zal men het belang dat Indië bij den tinmijnbouw heeft, nog eenige procenten hooger, moeten aanslaan, omdat al het tin van daar of als Straits tin of als Bankatin ter markt komt en deze beide merken, — niet altijd, maar het scheelt niet veel — hooger prijzen maken dan het normale z.g. standard tin: op 2 December jl. stond Standard te Londen genoteerd voor £ 174 5/; Straits voor £ 178 5/- en Banka voor £ 185 5/. Een vrij belangrijk verschil dus.

Voor wat de waarde van den uitvoer betreft, kan tin op gelijken lijn gesteld worden met eenige van de belangrijke cultuurproducten: copra, koffie, tabak en thee. In maatschappelijke en economische beteekenis staat tin bij deze producten van den landbouw echter verre ten achter. Dat zal in het algemeen het geval zijn met delfstoffelijke voortbrengselen van den bodem in landen, die geen industrie van beteekenis hebben. Alleen steenkolen en petroleum maken voor Indië daarop een uitzondering, omdat de steenkolen, bijna geheel en de petroleum voor 40 pCt. in het land blijven — nagenoeg uitsluitend ten behoeve van het verkeer en daardoor belangrijk tot de ontwikkeling daarvan bijdragen. Zelfs als werkgever speelt de tinmijnbouw slechts een zeer ondergeschikte rol, omdat daarbij bijna uitsluitend van geïmporteerde — Chinese — arbeidskrachten wordt gebruik gemaakt.

Daartegenover staat, dat Indië en in het bijzonder de geheele Indische gemeenschap een eminent belang heeft bij de financieele uitkomsten van de tinindustrie, omdat die voor meer dan 80 pCt. aan het Gouvernement toevallen. In zooverre profiteert dus ieder, een — maar dan ook zonder uitzondering, in Indië ervan.

Op welke wijze het Gouvernement bij den tinmijnbouw betrokken is werd reeds in een vorig artikel toegelicht¹⁾. Het belang, dat iedere inwoner — blank of bruin — erbij heeft, moge hieruit blijken, dat in 1928 de verkoop van 342.561 pikol Bankatin tegen gemiddeld f 161,40 per pikol en het winstaandeel in de Gemeenschappelijke Mijnbouw Mij. Billiton à f 7.500.000 rond f 62.780.000 oprachten. Dat is 7,6 pCt. van het totaal van 's Lands inkomsten, die rond f 842.268.000 bedroegen. En daarbij bedenken men, dat 1928 nog een bijzonder slecht tinjaar was, wat de prijzen betreft. In vorige jaren was het percentage belangrijk hooger.

Het bovenstaande moge dienen om even er aan te herinneren, dat alles wat op de tinmarkt betrekking heeft, niet slechts de persoonlijke belangen raakt van een klein aantal gelukkige bezitters van tinaandeelen, doch zeer wezenlijk die van eenige tientallen miljoenen inwoners van Groot-Nederland; inderdaad van de natie in haar geheel.

* * *

Eenige dagen geleden heeft men in de dagbladen kunnen lezen, dat de Tin Producers Association plannen beraamd, om tot verbetering van den tinprijs te komen, door zoodanig niet de productie van tin, dan toch den verkoop ervan te beperken. Men stelt zich voor met de smelters een overeenkomst te treffen, waarbij deze zich verplichten het erts, dat hen door de mijnondernemingen wordt verkocht, slechts gedeeltelijk te verwerken, terwijl het tin uit het overige

¹⁾ De Tinmarkt- en de Tinproductie; Econ.-Stat. Ber. van 13 Nov. jl. pag. 1013.

INHOUD.

Blz.

NEDERLANDSCH-INDIË EN DE TIN-RESTRICTIE-PLANNEN door <i>Ir. P. Hövig</i>	1098
De rubberpositie door <i>Th. Ligthart</i>	1099
De structuur en de ontwikkeling van het bedrijfsleven in Nederland door <i>Dr. Ir. B. Bölger</i>	1100
De omloop van den Indischen nikkelen stuiver door <i>Dr. Mohamad Nazif</i>	1102
BUITENLANDSCHE MEDEWERKING:	
De disconto- en rentevoet in Frankrijk door <i>Prof. B. Nogaro</i>	1103
AANTEKENINGEN:	
Indexcijfers van groothandelsprijzen	1105
Indexcijfers van scheepsvrachten	1106
BOEKAANKONDIGINGEN:	
Atlas of Finland, bespr. door <i>Joh. J. Hanrath</i> ..	1106
MAANDLIJFERS:	
Emissies in November 1929	1107
Posterijen, Telegrafie en Telefonie	1108
Rijkspostspaarbank	1108
Giro-omzet bij De Nederlandsche Bank	1108
Giro-kantoor der Gemeente Amsterdam	1108
Resumé uit het „Monthly Bulletin of Statistics“ ..	1108
Postchèque en Girodienst	1109
Productie der Steenkolen-, Bruinkolen- en Zoutmijnen	1109
STATISTIEKEN EN OVERZICHTEN	1109—1116
Geldkoersen. Bankstaten. Verkeerswezen.	
Wisselkoersen. Goederenhandel.	

gedeelte alleen verkocht zal worden tegen een prijs, waarover de smelters en de producenten het nog eens moeten worden. Het bestuur van de T. P. A. zal zich zoo spoedig mogelijk tot de buitenlandsche producenten wenden, o.a. ook de Nederlandsche, met eene uitnodiging zich tot samenwerking bereid te verklaren (N.R.Ct. van 28 Nov. jl.).

De merites van dit plan overigens latende voor wat ze zijn, is het de vraag, welk standpunt de Indische ondernemingen, en in het bijzonder het Gouvernement, ter zake zullen innemen?

Een dringende noodzakelijkheid om aan deze, of eenige andere actie van gelijke strekking, deel te nemen bestaat er voor de Indische tinindustrie tot dusver niet. Dit zou pas het geval worden, wanneer de tinprijs zoo ver dalen zou, dat een behoorlijk loonnende exploitatie niet langer mogelijk zou zijn. Daar schijnt het echter nog ver van af te zijn. De laagste tinprijs van dit jaar, tot nu toe, bedroeg £ 173.10/- voor standard, spot, op 6 December jl. Van Bankatin beliepen de zelfkosten over het boekjaar 1928/29; inclusief afschrijvingen en 6 pCt. leeningsrente over het stamkapitaal f 55.96 per pikol of £ 76.15/6 per long ton; van Billiton tin f 98.11 per pikol of £ 134.9/- per ton.

Neemt men in aanmerking, dat de zelfkosten van het Boliviaansche tin — exclusief afschrijvingen — ongeveer £ 145 bedragen en dat Bolivia over 1928 rond 24 pCt. van de wereldproductie leverde, dan is het al zeer onwaarschijnlijk dat, bij overigens normale omstandigheden, de tinprijs ooit zoover zal kunnen dalen, dat een deelname aan eene actie als door de T. P. A. wordt nagestreefd voor de groote Indische producenten noodig zou kunnen zijn; althans voorloopig nog niet.

Doch al is iets niet bepaald nodig, het zou misschien toch wenschelijk kunnen zijn en op het eerste gezicht lijkt het wel aantrekkelijk om minder tin tegen hooger prijs te kunnen verkoopen dan meer tin tegen lageren prijs. Men spaart daarmede de erts-reserves en op den duur zou het dus voordeelijker moeten uitkomen. Doch dit laatste is nog geenszins zoo zeker. Aan een eventueele vermindering van de productie zijn allerlei bezwaren verbonden in verband met personeel en materiaal, die zeer kostbaar kunnen zijn: om er slechts één te noemen: de arbeiders, ongeveer 50.000 bij elkaar, die allen op een contract van langeren duur werken, met recht op kosteloze terugtocht naar China en bijna allen met voorschotten. Reeds uit anderen hoofde echter zal vermindering van productie bij een groot bedrijf altijd vermeerdering van zelfkosten per eenheid medebrengen. Wat

men zal moeten opofferen is echter nog wel in cijfers uit te drukken. Doch wat krijgt men ervoor terug? Als de producers het alleen voor het zeggen hadden, doch in den marktprijs ligt het laatste woord toch bij de consumptie en daarmee wordt een onbekende X in het geding gebracht, waardoor de heele kwestie tot een onoplosbare puzzle wordt.

Dit zal dan ook wel een van de redenen zijn, waarom de Producers de risico, die aan een restrictie verbonden is, op de smelters trachten af te wentelen¹⁾.

Zoolang er nog geen sprake is van eenige noodzakelijkheid, behoeft men een eventueele wenschelijkheid niet eens te overwegen.

Afgezien van noodzakelijkheid of wenschelijkheid is het bovendien de vraag of het voor het Nederl.-Ind. Gouvernement wel mogelijk zou zijn om zich tot eene beperking van de productie te verplichten.

De inkomsten uit het Banka-tinbedrijf vormen een post op de begrooting, die voor een bepaald jaar — N — verkregen wordt door zoo goed mogelijk te ramen, hoeveel pikols voor dat jaar de productie bedragen zal en welken prijs die productie bij verkoop zal opbrengen. Aan het samenstellen van de begrooting, die om kracht van wet te verkrijgen, eenige instanties méér moet doorlopen dan de moederland-sche, wordt geruimen tijd vooraf, vaak reeds in de paar laatste maanden van het jaar N-2, begonnen, doch nooit later dan in het begin van N-1. De samensteller van dat onderdeel van de begrooting moet dus trachten een tijdperk van 2 jaren in de toekomst te overzien. Gezien de groote wisselvalligheid van de tinmarkt is de kans, dat verkeerd geraamd wordt, dus zeer groot. Zolang men daarbij aan den lagen kant blijft, is dat niet zoo heel erg en gedurende de jaren 1922 tot en met 1927 is dat dan ook geregeld het geval geweest. 't Tinmiddel gaf toen geregeld groote overschotten — het z.g. tinpotje. Uit een oogpunt van begrootingstechniek is zulk een overschot echter even ontoelaatbaar als een tekort. Daarom heeft men voor 1928 getracht wat nauwkeuriger te ramen door de opbrengst per pikol f 30 hooger en wel op f 170 te stellen. Ook dit bedrag leek nog voldoende aan den veiligen kant daar de tinmarkt, in het begin van 1927, zich nog omstreeks f 300 bewoog. Edoch, het is anders uitgekomen; het Bankatin heeft over 1928 gemiddeld niet meer dan f 161,40 per pikol opgebracht. Dat het tekort op de begrooting daardoor niet ruim 2½ miljoen gulden groter was, komt alleen daardoor, dat de productie zoozeer medeviel, dat in plaats van 310.000 pikols, waarop gerekend was, 342.561 pikols verkocht konden worden. Hierin nu zal voor het Indische Gouvernement altijd de groote moeilijkheid liggen om aan restrictieplannen deel te nemen. De eerste plicht van goed bestuursbeleid is de zorg, dat de begrooting uitkomt. De betrekkelijke begrotingspost is dus voor de bedrijfsgestie van de Banka-tinwinning imperatief. Kan het geraamde bedrag niet bereikt worden door den tinprijs, die men niet in de hand heeft, dan moet men trachten er te komen door de productie, waarop men wel invloed kan oefenen.

In plaats van, bij een sterk dalende markt in te krimpen — wat van een zuiver zakelijk bedrijfsstandpunt rationeel zou kunnen zijn, verkeert het gouvernementele tinbedrijf in de eigenaardige positie, dat het de productie dan juist moet opvoeren. Door de lage zelfkosten van het Bankatin zal men deze politiek wel altijd kunnen volgen.

Eene verwijzing naar het z.g. Bandoeng-agreement van 1921, waarbij het Indische Gouvernement zich met Billiton en de Straitsautoriteiten wel verbond om een gedeelte van de productie onverkocht te laten,

¹⁾ De hoofdreden van de eigenaardige constructie van het plan van de Producers Ass. is echter, dat het aantal producers zoo groot is, dat ze niet gecontroleerd kunnen worden. Alle producers moeten echter met hun erts bij een smelter terecht komen. Het aantal smelters is gering; het zijn allen groote maatschappijen; de controle is gemakkelijk.

gaat niet op. De situatie lag toen geheel anders. Door de onverwachte en exorbitante stijging van den prijs van voedingsmiddelen en van alle andere bedrijfsbenodigdheden waren de zelfkosten dermate toegenomen, dat ook door een grootere productie niets meer te redden zou zijn geweest. Het was het laatste wat men nog probeeren kon. En veel gebaat heeft het ook niet, want hoewel de overeenkomst aangegaan werd in Maart 1921 bij een tinprijs van f 170, was deze een jaar later toch nog verder gedaald tot f 145.

Alles te samen genomen is het dus wel zeer onwaarschijnlijk, dat de Nederl.-Indische tinproducenten bereid gevonden zullen worden aan de actie van de Tin Producers Association deel te nemen.

P. Hövig.

DE RUBBERPOSITIE.

'Er wordt den laatsten tijd zeer veel aandacht besteed aan de marktpositie van rubber en de beschouwingen geven blijk van groote bezorgdheid. De prijzen geven tot een zóó groote somberheid nog geen aanleiding, want Londen noteert nog 8 d. en in 1922 zijn op deze markt noteeringen van 6¼ d. tot stand gekomen. Vóór dit laagterecord overschreden wordt, zal er dus nog heel wat kunnen gebeuren.

De zorgen spruiten dan ook in hoofdzaak voort uit het inzicht, dat men algemeen heeft, omtrent de toekomst. Men ziet het aanbod sterker stijgen dan de vraag, en het schijnt onmogelijk om zonder drastische maatregelen de consumptie in overeenstemming te brengen met de productie. De voorraden zullen dus waarschijnlijk toenemen, het aanbod zal in stijgende lijn voortgaan en de prijzen moeten dan zonder twijfel verder omlaag.

Er zullen wel weinig belanghebbenden gevonden worden, die niet met angstige gevoelens nieuwe laagterecords verwachten en het zou weinig verbazing wekken, als we binnen afzienbaren tijd de daling van 1922 voorbij streefden.

Het is niet aangenaam dit te moeten erkennen, het heeft echter geen zin de oogen voor dit gevaar te sluiten. Door het prediken van een toekomstige hausse in een zoo goed gemotiveerde baisse, als we thans doorleven, verbetert men den toestand niet.

Is er een weg, die tot verbetering leiden kan en kunnen belanghebbenden dien weg betreden? Dat is de vraag, die thans ieder bezig houdt.

De Hollandsche producenten hebben een plan naar voren gebracht, dat met weinig geestdrift is ontvangen. Als men de verhandelingen over dit plan leest, kan men moeilijk aan den indruk ontkomen, dat het met weinig ernst was voorbereid. Zij, die de leiding hadden genomen, wisten zelf niet nauwkeurig, wat ze bereiken konden en wilden, en ze verschenen in een vergadering zonder de beschikking te hebben over nauwkeurige gegevens.

Afgezien van deze feiten, leek het plan niet afdoende. Niet ten onrechte noemde de heer Weyer het in dit tijdschrift¹⁾ een gevaarlijke speculatie.

In Londen wil men verbetering op een andere wijze trachten te bereiken. Daar is het aloude denkbeeld van een verkoopersorganisatie weer naar voren gebracht. In principe is hier veel voor te zeggen, want zonder twijfel staat het sterk versnipperde aanbod op de markt vrij zwak tegenover de eensgezinde groote koopers. Het zou onder alle omstandigheden goed zijn, als verschillende groote producenten zich vereenigden, want dan zou bij de prijsvorming op de markt meer rekening gehouden moeten worden met de belangen van de aanbieders, die nu sterk lijden onder de weergalooze concurrentie.

Als we aannemen, dat vraag en aanbod een denkbeeldigen normalen prijs voorschrijven, dan staat het wel vast, dat er onder de huidige omstandigheden een groot voordeel behaald wordt door de koopers, die de marktnotering door goede samenwerking beneden

¹⁾ Zie E.-S. B. van 6 Nov. jl.

dat normale niveau drukken. Er blijft dus voor de consumenten een surplus ten nadeele van de producenten.

Een goede verkoopersorganisatie zou dit surplus kunnen verkleinen; daarmee zou iets gewonnen zijn. Zoals de toestand is, lijkt het onaannemelijk, dat het mogelijk zal zijn het surplus tot nul te reduceeren.

Het plan van Londen kan dus leiden tot een billijker prijsvorming, maar — het kan een normale daling, als gevolg van meer productie dan consumptie niet verhinderen.

Er gaan dan ook weer stemmen op om het Hollandische plan met het Engelsche te combineeren en opnieuw over te gaan tot restrictie.

De mislukking van de Britsche restrictie heeft sommigen voorstanders, helaas, nog niets geleerd. Eén uit de Braziliaansche koffiecisis hebben deze fanatieke productiebeperkers ook al geen lessen getrokken.

De rubberstatistieken zijn niet volkomen betrouwbaar, maar de cijfers zijn toch wel in zooverre juist, dat men zonder bezwaar de conclusie trekken mag, dat er overproductie bestaat. Als er dus geen onverwachte veranderingen in de situatie komen, die leiden tot een volkomen wijziging in de verhouding van productie tot consumptie, zullen de prijzen verder dalen en het lijkt niet overdreven pessimistisch om te vreezen voor ongekend lage noteeringen. Speculatie en manipulaties kunnen zoo'n daling tegenhouden, ze moet komen, als de overproductie blijft bestaan.

Met deze verwachtingen zullen producenten zich vertrouwd moeten maken en hun maatregelen zullen erop gericht moeten zijn om stand te houden in de sterkste depressie.

Er zijn twee punten, waarop men geneigd is bij een bespreking van het rubbervraagstuk sterk den nadruk te leggen, en wel op de uitbreiding van de bevolkingsproductie en op de verbetering van de productiemethoden op de Westersche ondernemingen, die erop gericht zijn van hetzelfde areaal stijgende hoeveelheden te oogsten.

Men meent, dat de bevolking onder alle omstandigheden door zal blijven tappen, omdat inlandsche rubber geen kostprijs heeft. Dit schijnt een onjuiste stelling. De Inlander moet eenige kosten maken voor tappen, bereiden en vervoeren van zijn product. Deze kosten mogen laag zijn, ze moeten hem toch minstens een even groote belooning laten, als hij elders zou kunnen verdienen, anders stopt hij natuurlijk het oogsten. Uit den aard der zaak zal het oogsten het eerst gestaakt worden in de aanplantingen, die ver van de woningen der eigenaren verwijderd liggen, want die oogsten vergen den meesten tijd en de grootste moeite. De groote uitgebreidheid van de aanplantingen zal aanleiding kunnen worden voor het vrij spoedig verlaten van de buitenste tuinen. Bij een zeer laag rubberprijs zullen dan ook waarschijnlijk vele nieuwaangelegde tuinen niet in tap komen en in andere tuinen zal het oogsten worden gestaakt.

Hier zijn echter niet alle kosten genoemd, waarmee in de prijsbepaling van inlandsche rubber rekening moet worden gehouden.

De rubber, zoals de Inlander die pleegt af te leveren, is voor export ongeschikt. Alvorens ze dus verscheept kan worden moet ze in de herbereidingsfabrieken worden gezuiverd. Het product moet deze kosten kunnen dragen en het is duidelijk, dat de herbereidingskosten bij lage prijzen zwaarder drukken dan bij hooge.

De stelling, dat de Inlander onder alle omstandigheden zal blijven tappen, is dus onjuist en men mag bij een verdere prijsdaling rekening houden met een vermindering van de inlandsche productie.

Over dit punt zijn nog wel meer beschouwingen te leveren, o.a. over de arbeidskrachten, deze zijn echter tot verduidelijking van het vraagstuk overbodig.

De vraag is: hoe laag zal de prijs moeten dalen om de inlandsche productie voor een belangrijk deel uit,

te schakelen? Dit is vooruit niet te bepalen en natuurlijk zal een en ander steeds afhankelijk zijn van verschillende omstandigheden, niet het minst van den loonstandaard en de werkgelegenheid in de omgeving.

Zeer lage prijzen zullen intusschen ook hun invloed doen gelden op de Westersche ondernemingen. Het staat echter vast, dat de goede plantages binnenkort door de bovenaangehaalde verbetering van de productiemethoden de kostprijzen zeer belangrijk zullen kunnen drukken. Men verwacht, dat de oogsten per boom 3 à 5 maal vergroot zullen worden. Er komt dan wel een veel grooter aanbod los en men zou geneigd zijn, aan te nemen, dat het dan eerst recht ellendig worden zal, maar de prijsdaling zal dan kunnen worden opgevangen door de groote kostprijsdaling en de goede ondernemingen zullen op de dan vigeerende prijzen nog behoorlijke winsten kunnen maken.

Zij, die niet tijdig oude tuinen hebben afgeschreven of verjongd, en die geen moderne aanplantingen hebben aangelegd, zullen de dupe worden, maar daarover mag men niet treuren. Men vindt het heel gewoon als in de nijverheid een fabriek te gronde gaat, die haar tijd niet pleegt te volgen, — waarom zou men in den landbouw een andere maatstaf aanleggen? Het is in de laatste jaren wel duidelijk geworden, dat het voor een onderneming, die meerjarige gewassen teelt, zaak is om in betrekkelijk korten tijd de aanplantingen af te schrijven, daar ze anders moeite zal hebben om productieverbeteringen te volgen. Vele maatschappijen zullen met het oog hierop haar dividendpolitiek moeten herzien.

Thans behoeft nog één punt bespreking, om dit korte overzicht van het rubberprobleem af te sluiten.

Als men aanneemt, dat de productie door het in tap brengen van groote aanplantingen van superieur materiaal zeer sterk zal toenemen, zal de consumptie dan niet geheel oververzadigd raken? Zal de vraag niet alle elasticiteit verliezen en zal niet een groot gedeelte teruggehouden moeten worden om althans nog iets voor het restant te maken?

Deze vragen, die men herhaaldelijk hoort, getuigen van weinig vertrouwen in de toekomst van het artikel rubber. Tot heden nam de consumptie regelmatig toe, en het is bij vroegere prijsdalingen gebleken, dat bij lagen prijs zich allerlei nieuwe mogelijkheden voordoen. Als rubber zich dus regelmatig op een lager niveau gaat bewegen, mag men aannemen, dat een geheel nieuw gebied voor de consumptie geopend worden zal, zoodat er plaats komt voor toeneming van productie van goedkoope rubber.

Men moet echter den nadruk leggen op goedkoop.

De conclusie uit het vorenstaande is, dat de redding voor de rubberproducenten niet ligt in restrictie en de daarbij behoorende prijsopdrijving, maar in geleidelijke uitbreiding, verbeterde cultuurmethoden en verlaging van den kostprijs.

TH. LIGTHART.

Den Haag, 30 November 1929.

DE STRUCTUUR EN DE ONTWIKKELING VAN HET BEDRIJFSLEVEN IN NEDERLAND.

Dat het niet gemakkelijk (zoo niet onmogelijk) is een juist en volledig inzicht te verkrijgen in de structuur en de ontwikkeling van het bedrijfsleven in Nederland is reeds meermalen gebleken en het gemis aan de betreffende gegevens heeft er bij verschillende gelegenheden dan ook toe geleid, dat men, om niet geheel in het duister te tasten, met schattingen moest volstaan.

Dit maakt, dat men de enkele statistieken, die omtrent een en ander eenig licht kunnen geven, zooveel mogelijk moet benutten en het is daarom dat wij de aandacht willen zeggen op de onlangs verschenen „Statistiek der Ondernemingen” over 1927 van den Rijksverzekeringsbank en het Centraal Verslag van de Arbeidsinspectie over 1928. De „Statistiek der ondernemingen” bevat allereerst gegevens over het aan-

tal ondernemingen, het aantal type-werklieden (d.w.z. het aantal arbeidsdagen, dat in het kalenderjaar is gewerkt, gedeeld door 300) en het verzekerd loonbedrag in de nijverheids-, handels- en verkeersbedrijven. In totaal waren op 31 December 1927 in deze bedrijven 172.940 ondernemingen verzekerd met 1.263.747 type-werklieden en een loonbedrag van f 1.553.145.272. Het gemiddeld dagloon per type werkmán bedroeg over 1927 f 4.09⁵.

De verdeling over de onderscheidene takken van bedrijf blijkt uit de onderstaande tabel, welke weinig toelichting behoeft.

remingen betreft zelfs in het geheel geen wijziging gekomen. Het aantal type-werklieden in het grootbedrijf was in verhouding in 1927 minder dan in 1922, men moet echter niet vergeten, dat tot dit grootbedrijf ook behooren de spoorwegen en de posten en telegrafie, welke vergeleken met 1922 een vermindering van resp. 9000 en 5000 type-werklieden vertoonden, hetgeen tezamen ruim 1 pCt. is van het totaal. Voor de gewone industriele, handels- en verkeersbedrijven is de verhouding tusschen klein- en grootbedrijf, als men 1922 en 1927 vergelijkt, dus vrijwel gelijk gebleven.

Overzicht van het aantal ondernemingen op 31 December van het jaar 1927, het aantal type-werklieden, het verzekerd loonbedrag en het gemiddeld dagloon per type-werkman in 1927 bij de onderscheiden bedrijfstakken.

	Aantal ondernemingen		Aantal type-werklieden		Verzekerd loonbedrag in gulden		gemiddeld dagloon in gulden
	absoluut	in %	absoluut	in %	absoluut	in %	
Aardewerk, glas, kalk, enz.....	1.214	0,70	34.470	2,73	36.512.889	2,35	3,53
Diamanten en andere edelstenen, enz.	294	0,17	4.874	0,39	9.699.812	0,62	6,63½
Boek, steendrukkerijen, enz.	1.570	0,91	27.096	2,14	35.081.671	2,26	4,31½
Bouwbedrijven, enz.	37.882	21,91	161.057	12,75	211.147.321	13,60	4,37
Chemische nijv. ontplofbare stoffen, enz.	1.726	1,00	36.777	2,91	46.576.160	3,00	4,22
Hout, -kurk, stroobewerking, enz.	6.183	3,58	40.940	3,24	45.396.960	2,93	3,69½
Kleeding en reiniging	7.083	4,10	56.079	4,44	48.767.141	3,14	2,90
Kunstnijverheid	58	0,03	140	0,01	136.674	0,01	3,24
Leder, wasdoek, caoutchouc.....	4.666	2,70	23.586	1,87	22.551.979	1,45	3,18½
Oer, steenkool, turf	1.056	0,61	39.975	3,16	59.146.693	3,81	4,93
Bewerking van metalen	6.951	4,02	42.587	3,37	45.396.340	2,93	3,55½
Verv. v. stoom- of andere werktuigen enz.	5.330	3,08	56.232	4,45	68.505.878	4,41	4,06
Scheepsbouw, verv. v. rijtuigen	2.113	1,22	38.489	3,05	51.816.366	3,34	3,48½
Papier enz.	767	0,44	18.058	1,43	20.239.984	1,30	3,73½
Textiele Nijverheid.....	900	0,52	72.766	5,76	73.634.742	4,74	3,37½
Verv. v. gas en electriciteit	648	0,37	17.679	1,40	30.949.815	1,99	5,83½
Ber. v. voedings- en genotmiddelen ..	27.286	15,78	159.685	12,64	168.830.186	10,88	3,52½
Handel, verkeerswezen, enz.	67.194	38,86	432.823	34,26	578.033.813	37,24	4,45
Alle bedrijfstakken tezamen..	172.921	100,00	1.263.313	100,00	1.552.424.424	100,00	4,09½

Uit de werkelijke zoowel als uit de relatieve cijfers van deze tabel blijkt duidelijk de beteekenis, die de onderscheidene takken van bedrijf in het economische leven innemen.

Vergelijkt men deze cijfers met die van 1925 (de verslagen over 1922, '23 en '24 zijn nog niet gepubliceerd, terwijl dat van 1921 door de uitbreiding der Ongevallenwet niet vergelijkbaar is), dan valt een zeer belangrijke toeneming te constateeren in den scheepsbouw (van 31.582 tot 38.489 type werklieden = 22 pCt.) voor welk bedrijf 1925 blijkbaar een slecht jaar was. Verder was er van 1925 tot 1927 in de bouwbedrijven een vermeerdering der type werklieden van 9 pCt., chemische nijverheid 9 pCt., hout-, kurk-, stroobewerking 10 pCt., oer, steenkolen, turf 11 pCt., leder, wasdoek enz. 8 pCt., metaalbewerking 8 pCt., textielindustrie 10 pCt.

De totale vermeerdering van het aantal type-werklieden van 1925 tot 1927 was 7 pCt., wat ongetwijfeld bij een bevolkingsvermeerdering van 3 pCt. een zeer bevredigend cijfer is.

Het spreekt vanzelf, dat men voor een juiste beoordeeling van de ontwikkeling van het bedrijfsleven nog meer naar de onderverdeling der bedrijfstakken moet zien. Het verdient echter aanbeveling daarmede te wachten totdat het verslag over 1922 gepubliceerd zal zijn, omdat deze ontwikkeling dan over een groot aantal jaren kan worden nagegaan.

Wat de grootte van de ondernemingen betreft is het echter wel mogelijk nu reeds een vergelijking met 1922 te maken, aangezien deze cijfers in het verslag over 1927 vermeld staan.

In de tweede tabel is de verdeling aangegeven van het aantal ondernemingen en van het aantal type-werklieden over de verschillende grootte-klassen in 1922 en in 1927.

Het blijkt, dat in de verhoudingen zeer weinig verschil is te constateeren; bij de onderscheiding naar klein-, middel- en grootbedrijf is er voor wat de onder-

Dat er eenige opschuiving naar het grootbedrijf is blijkt uit het feit, dat het gem. aantal type-werklieden per onderneming in de geheele industrie in 1922 6.65, 1923 6.73, 1924 6.76, 1925 7.00, 1926 7.17 en 1927 7.31 bedroeg, dus een geregelde stijging.

Grootte klasse	Aantal ondernemingen		Aantal type-werklieden	
	in procenten van het totaal aan het einde van het jaar		in procenten van het totaal voor het jaar	
	1922	1927	1922	1927
minder dan 5 werklieden	79,8	79,8	15,2	15,9
5- 9	10,4	10,7	8,6	9,0
10- 49	7,9	7,6	20,5	19,9
50-199	1,5	1,4	18,6	17,5
200-499	0,3	0,3	10,8	10,7
500-999	0,1	0,1	6,7	7,4
1000 of meer	0,0	0,1	19,8	19,6
kleinbedr. (minder d. 5 w.)	79,8	79,8	15,2	15,9
middelbedrijf (5-49 w.)	18,3	18,3	29,1	28,9
grootbedr. (50 of meer w.)	1,9	1,9	55,7	55,2

Tot de grootteklasse van 1000 of meer werklieden behoorden op 31 Dec. 1927 96 ondernemingen met 247.501 t.-w., 145 ondernemingen met 94.017 t.-w. behoorden tot de klasse 500—999 t.-w. Zij behoorden tot de meestuiteenlopende bedrijven: 9 katoenweverijen; 10 fabrieken voor scheeps- en werktuigbouw, 6 bankiersbedrijven, 6 cargadoorsbedrijven, 5 steenkolenmijnen, enz. hadden meer dan 1000 werklieden.

Belangrijk is ook de verdere specificatie volgens de bedrijfstakken van de indeeling in grootte-klassen. In totaal behoorden in 1927 15.9 pCt. der type-werklieden tot het kleinbedrijf; in de bouwvakken was dit echter 25.5 pCt., in de bedrijven voor voedings- en genotmiddelen 23.2 pCt. en in het handels- en verkeerswezen 18.3 pCt. In dit laatste bedrijf doet zich echter de invloed van de spoorwegen en de posten (met

resp. 40.000 en 22.000 t.-w.) sterk gevoelen, rekent men deze niet mede, dan zouden ruim 21 pCt. der werklieden tot het kleinbedrijf behooren. Het grootbedrijf (waartoe in totaal 55.2 pCt. der type-werklieden behooren) is het sterkst vertegenwoordigd bij de textielindustrie 92 pCt., oer, steenkolen, turf 89.5 pCt., scheepsbouw 82.5 pCt., chemische nijverheid 73.3 pCt., gas en electriciteit 76.5 pCt., papierindustrie 71.9 pCt. en stoom- e.a. werktuigen 71.7 pCt.

Wat het loon betreft, is een onderlinge vergelijking van de loonen in de verschillende bedrijfstakken moeilijk te maken, omdat in de gegevens alle loonen, dus zoowel van mannen als van vrouwen en jeugdige personen, zijn opgenomen en de verhouding tusschen deze groepen van arbeiders onderling zeer veel verschilt.

Het gemiddelde dagloon van alle bedrijven tezamen bedroeg in 1927 f 4.09⁵ en was daardoor voor het eerst sinds 1921 weer hooger dan in het voorafgaande jaar, al was de stijging dan ook zeer gering.

De gemiddelde dagloonen bedroegen in 1913 f 1.89, 1921 f 4.75, 1922 f 4.45, 1923 f 4.24⁵, 1924 f 4.12, 1925 f 4.08, 1926 f 4.07 en 1927 f 4.09⁵. Het hoogste gemiddelde dagloon in 1927 gold in de diamantindustrie nl. f 6.63⁵, het laagste in de kledingbedrijven nl. f 2.90.

Daarbij moet echter in aanmerking genomen worden, dat in de diamantindustrie blijkens het *Centraal Verslag der Arbeidsinspectie* op de 100 werkzame personen 86.7 mannen waren, 6.5 pCt. vrouwen, 5.5 pCt. jongens en 1.3 pCt. meisjes, in het kledingbedrijf waren slechts 24 pCt. mannen en daarentegen 48 pCt. vrouwen, 4.3 pCt. jongens en 23.5 pCt. meisjes. Gezien het lagere loon, dat in het algemeen voor vrouwen- en meisjesarbeid geldt, blijkt uit deze verhoudingen, dat een onderlinge vergelijking der gemiddelde dagloonen niet mag plaats vinden. In totaal waren in de fabrieken waarin de Arbeidswet, Veiligheidswet of Steenhouderswet gold in 1928 857.122 personen werkzaam, waarvan 614.801 = 71.5 pCt. mannen, 93.239 = 11 pCt. vrouwen (waaronder 10.066 = 1.2 pCt. gehuwde vrouwen), 98.343 = 11.5 pCt. jongens en 50.603 = 6 pCt. meisjes.

Het grootst aantal vrouwen was in verhouding werkzaam in de hierboven reeds genoemde kledingbedrijven, in de textielindustrie waren 51.5 pCt. mannen, 25.5 pCt. vrouwen, 9.7 pCt. jongens en 13 pCt. meisjes.

Verder waren nog betrekkelijk veel vrouwen en meisjes werkzaam in de tabak- en sigarenindustrie (resp. 15.8 en 9.6 pCt.).

Zeer weinig vrouwenarbeid daarentegen kwam voor in de scheepsbouw (0.2 pCt. vrouwen en 0.3 pCt. meisjes); bouwvakken (0.3 pCt. vrouwen en 0.1 pCt. meisjes); de gas- en electriciteitsbedrijven (1.3 pCt. vrouwen en 0.0 pCt. meisjes); de meelfabrieken (1 pCt. vrouwen en 0.7 pCt. meisjes), en de hout-, kurk- en stroobewerking (1.6 pCt. vrouwen en 0.9 pCt. meisjes).

Een vergelijking met vroegere jaren stuit, in verband met de uitbreiding van de werkingsfeer der Arbeidsinspectie op verschillende moeilijkheden; legt men de cijfers van 1913 en die van 1927 echter zonder meer naast elkaar, dan ziet men dat een uitbreiding van den vrouwenarbeid in het algemeen niet heeft plaats gevonden. In slechts enkele bedrijfstakken is dit het geval, bij de kledingbedrijven, waar de vrouwenarbeid relatief het meest van belang is, is het pCt. vrouwen en meisjes echter gedaald van 79.5 pCt. in 1913 tot 71.5 pCt. in 1928. Dit heeft een zoodanigen invloed op het totaal gehad, dat ondanks de, zij het dan ook geringe, stijging van het percentage in de meeste andere bedrijven, de vrouwen- en meisjesarbeid voor het totaal daalde van 19.5 pCt. in 1913 tot 17 pCt. in 1927.

Een verblijdend verschijnsel is verder het feit, dat de arbeid van de gehuwde vrouw in verhouding slechts weinig voorkomt en sinds 1913 ook nog afnam, ze

bedroeg in 1913 1.3 pCt., in 1928 nog 1.2 pCt. van het totaal.

Zooals echter reeds werd opgemerkt moeten deze cijfers met de noodige reserve worden beschouwd, doch bij gebrek aan beter kunnen zij toch wellicht eenige aanwijzing geven.

B. BÜLGER.

Haarlem, November 1929.

DE OMLOOP VAN DEN INDISCHEN NIKKELEN STUIVER.

Nu in den laatsten tijd zooveel belangstelling wordt gevraagd voor nieuwe nikkelen teeken- en pasmunt, moge hier eenige aandacht worden geschonken aan het reeds circuleerend nikkelen muntstuk: den Indischen stuiver.

Dit muntstuk, in het midden van een ronde opening voorzien, is bij de Indische muntwet 1912 in het leven geroepen ter vervanging van het zilveren stuivertje, dat in het verkeer niet had voldaan. Met het oog op de verwachte uitgebreide aanvragen is men met de aanmunting van den nieuwen nikkelen stuiver hard van stapel gelopen. Blijkens het muntverslag over 1913 zijn in dat jaar drie miljoen gulden aan stuivers aangemunt. Daarna werd een tijdlang op het jaarlijksche Indische muntprogram geen stuiver opgebracht; eerst in 1921 en 1922 vond weer een aanmunting op groote schaal plaats, nl. twee miljoen in het eerstgenoemde en één miljoen in het laatstgenoemde jaar.

In het tijdvak 1917—1921 is de Indische pasmuntcirculatie met niet minder dan 35 miljoen toegenomen, d.w.z. pl.m. 35 pCt. van de totale hoeveelheid pasmunt, die naar Indië was gezonden sinds 1851. De Indische pasmuntvoorraad bedroeg in 1923 ruim drie maal zooveel als in 1916.

Langen tijd deed zich de invloed van die overaanmunting gevoelen. Eerst na 1925 vond een sterke pasmuntafvloeiing uit 's Lands kassen plaats, hoogst waarschijnlijk in verband met de groote opkomst van de bevolkingsrubbercultuur. Het is wel merkwaardig, dat de *zilveren* pasmunt grif in het verkeer werd opgenomen, zooals onderstaand staatje betreffende de in 's Lands kassen beschikbare voorraden duidelijk te zien geeft:

datum	in miljoenen guldens	
	kwartjes	dubbeltjes
1 Januari 1924	9.4	7
„ 1925	8	6
„ 1926	6.6	4.7
„ 1927	5.4	3.4
„ 1928	3.3	1.6

De achteruitgang van den dubbeltjesvoorraad, waarvan de geweldige opvoering der suikerproductie in 1927 niet geheel vreemd kon zijn, was zóó buiten verwachting, dat in 1928 een schaarschte heerschte van deze muntsoort en men gedwongen was over te gaan tot een extra-aanmunting van 30 miljoen stuks. Ook ten aanzien van kwartjes heeft men omstreeks het midden van dit jaar moeten omzien naar aanvulling.

Het is daarom des te opvallender, dat de omloop van den nikkelen stuiver, die de vraag naar dubbeltjes eenigszins zou hebben kunnen temperen, in genoemd tijdvak een heel ander, haast ontmoedigend, beeld vertoonde. In den stuivervoorraad van het Land kwam bijna geen verandering; voor de verschillende jaren bedroeg die voorraad:

datum	in miljoenen guldens	
	stuivers	
1 Januari 1924	3.4	
„ 1925	3.5	
„ 1926	3.3	
„ 1927	3.5	
„ 1928	3.2	

De beide staatjes geven een goed beeld van de vraag

naar de zilveren en de nikkelen pasmunt, daar in de desbetreffende jaren geen aanmunting heeft plaats gehad.

De ongelijkmatige absorptie der verschillende pasmuntsoorten door het verkeer deed aan den naam van ons nikkelen muntstuk geen goed. De meening schoot wortel, dat de stuiver impopulair was, hoewel proeven op eenigszins uitgebreide schaal om hem in het verkeer ingang te doen vinden niet waren genomen.

Daar 's Lands financieel belang verre van gebaat was met de opeenhooping van de stuivers in de schatkist, zijn van regeeringszijde eind 1927 en begin 1928 maatregelen getroffen om den stuiveromloop te bevorderen. Het resultaat was dadelijk merkbaar; midden 1928 was reeds een grooter bedrag in het verkeer gebracht dan ooit te voren; op 1 Juni 1928 liep de stuivervoorraad in 's Lands kassen terug tot 2.6 miljoen.

Maar de systematische „kruistocht” voor den stuiver is door de Indische regeering eerst ondernomen met de circulaire van 31 Mei 1928 van den Directeur van Financiën gericht aan de Algemeen-Ontvangers bij 's Lands kassen. De getroffen maatregelen komen hierop neer. De Algemeen-Ontvangers zijn verplicht om zoowel bij het doen van uitbetalingen als ingeval van inwisseling 20 pCt. der te verstrekken pasmunt uit stuivers te doen bestaan. Daar artikel 11 der Indische Muntwet 1912 voorschrijft, dat stuiver wettig betaalmiddel is tot een bedrag van 5 gulden, spreekt het vanzelf, dat bij *betalingen* het gestelde limiet in acht moet worden genomen. Voor het doorvoeren van dezen maatregel werd de hulp ingeroepen van lichamen en instellingen; die pasmunt voor de betaling van salarissen en loonen doorlopend van noode hebben.

Het resultaat van dezen radicalen maatregel spiegelt zich af in de volgende cijfers betreffende den voorraad stuivers:

datum	in miljoenen gulden stuivers
1 Juni 1928	2.6
1 Januari 1929	1.3
1 Juni 1929	0.8

Deze krachtige, naar het oordeel van sommigen te krachtige, bevordering van den stuiveromloop werd niet overal met algeheele instemming begroet. Hier en daar werd het voorgeschreven bedrag aan stuivers met tegenzin aanvaard, maar moeilijkheden van betekenis schijnen zich niet te hebben voorgedaan. Over het algemeen schijnt het der bevolking onverschillig of uitbetalingen in dubbeltjes dan wel in stuivers plaats vinden.

Eenige aandacht verdienen de bezwaren, die aanvankelijk van ondernemerszijde tegen den stuiver zijn ingebracht. De cultuurondernemingen, de afnemers van pasmunt in groote hoeveelheden, verkieszen dubbeltjes boven stuivers, omdat de eerste gemakkelijker zijn te vervoeren. Dit bezwaar wordt te sterker gevoeld bij die ondernemingen, welke ver van den grooten weg afliggen. Voorts is het uittellen bij een belangrijke hoeveelheid bijzonder tijdrovend in vergelijking met de dubbeltjes tot hetzelfde bedrag. Duidelijk treedt hier aan het licht, dat de mindere gewildheid van de stuivers in ondernemerskringen voortvloeit uit de omstandigheid, dat de nikkelen stuiver het dubbeltje tot concurrent heeft: de stuivers worden alleen gebruikt voor betalingen, waarbij ook dubbeltjes worden aangewend.

Bij de bevolking, die niet op een bepaald tijdstip groote hoeveelheden pasmunt nodig heeft, telt dit bezwaar natuurlijk minder. Voor kleine bedragen komt het er meestal niet op aan of men dubbeltjes of stuivers krijgt.

Eene geringe neiging om den stuiver te aanvaarden doet zich voor bij de bevolking op het eiland Bôngkalis en heeft een diepere en gerechtvaardigde

oorzaak. Op dit eiland, dat evenals Riouw economisch samenhangt met Singapore, is de muntzuivering, welke successievelijk over gansch Indië is voltrokken — overigens heeft alleen Bali nog eigen munten — nog niet doorgevoerd. De prijzen in den kleinhandel en op de pasars worden er uitgedrukt in Straits-geld. Onze stuiver verkeert daardoor in een zeer moeilijke positie, want 1 stuiver kan slechts tegen 3 dollarcenten worden ingewisseld, terwijl de werkelijke waardeverhouding 1:3.6 bedraagt. Betaling met stuivers beteekent dus een verlies van pl.m. 16.5 pCt.

Technische bezwaren tegen den stuiver als zoodanig zijn nergens naar voren gebracht.

Men kan zeggen, dat uit het genomen experiment in het algemeen van impopulariteit van den stuiver niet is gebleken. Maar men mag niet te vroeg juichen, want een tegengestelde conclusie zou men op het oogenblik evenmin kunnen trekken. De omloop van den nikkelen stuiver is tot nu toe gehandhaafd en bevorderd door strikte toepassing van den bovengenoemden regeeringsmaatregel. Men zal eerst tot de gewildheid van het nikkelen muntstuk kunnen besluiten, wanneer elke druk op de uitgifte zal zijn opgeheven en de aanvaarding van den stuiver uitsluitend wordt overgelaten aan de preferentie van het publiek. Maar ook dan nog zal een zuivere beoordeeling van de al of niet gewildheid niet gemakkelijk zijn. Deze toch hangt nauw samen met het vraagstuk van een doelmatige regeling van de Indische pasmuntcirculatie, welke voortdurende zorg eischt, niet alleen omdat Indië zich momenteel gestadig economisch ontwikkelt, maar ook omdat seizoenarbeid in de groote cultures dikwijls storend op den pasmuntomloop inwerkt.

Dr. MOHAMAD NAZIF

Weltevreden, 18 October 1929.

BUITENLANDSCHE MEDEWERKING.

DE DISCONTO- EN RENTEVOET IN FRANKRIJK.

Prof. B. Nogaró te Parijs schrijft ons:

Zoals bekend, heerscht op de Fransche geldmarkt een merkwaardig lage rentevoet, zoowel voor leeningen op korten als op langen termijn.

Over het algemeen moet dit verschijnsel worden toegeschreven aan den overvloed van kapitalen als uitvloeisel van de stabilisatie van den franc. De Fransche kapitalen, die gedurende de periode van inflatie op groote schaal werden uitgevoerd, keerden, na de stabilisatie van het Fransche ruilmiddel, zeer spoedig weder terug. Bovendien had een sterke toevloeiing van buitenlandsche kapitalen plaats, hetgeen tot uiting kwam in den grooten voorraad deviezen van de centrale bankinstelling, waarmede eene uitzetting van de biljettencirculatie gepaard ging.

Ook het disconto van de Banque de France, dat in 1926 tot 6 pCt. en zelfs tot 6½ pCt. was gestegen, was daarna weder tot 5 pCt. gedaald en vervolgens in 1927 tot 4 pCt., om zich eindelijk sedert Januari 1928 op 3½ pCt. te handhaven, een niveau, dat aanzienlijk lager is dan dat van bijna alle andere buitenlandsche geldcentra.

Het particulier disconto was onregelmatiger, doch gewoonlijk lager en de Schatkist kon harerzijds aan particulieren in rekening-courant, met minimum één maand opzegging, een veel lagere rente toestaan dan het bankdisconto bedroeg. Overigens beschikt zij thans over zooveel middelen, dat zij geen behoefte meer heeft aan crediet op korten termijn.

* * *

Deze daling van de geldrente op korten termijn moest wel gepaard gaan met een algemeene daling van den rentevoet. In de eerste plaats, omdat de overvloed aan vlottende kapitalen zijn terugslag moest doen gevoelen op de geheele geldmarkt en bovendien, omdat degenen, die langen tijd de voorkeur hadden gegeven aan schuldbewijzen, aflosbaar op kór-

ten termijn en tegen hun nominale waarde, overgingen tot uitzetting van hun middelen op langen termijn. Men heeft reeds spoedig het bestaan van een dergelijke tendens kunnen waarnemen. Kort na de stabilisatie zijn de effectenkoersen over het algemeen gestegen, en de uitgiften van nieuwe fondsen konden tegen een steeds lagere rente plaats vinden.

Terwijl het rendement der uitgegeven 7 pCt. 10-jarige schatkistbiljetten in November 1926 9,25 pCt. bedroeg, gaven de 7 pCt. 15-jarige schatkistbiljetten, in Februari 1927 uitgegeven, slechts een rendement van 8,36 pCt. en de 6 pCt. staatsfondsen, uitgegeven in Juni 1927 een rendement van 6,64 pCt. In 1929 heeft de Amortisatie Kas eindelijk weder geëmitteerd tegen een rente van 4½ pCt., tegen een koers, die een rendement van ongeveer 5 pCt. opleverde. Evenwel moeten de particuliere ondernemingen nog een aanmerkelijk hogere rente betalen van 6 à 6½ pCt. (waarbij nog zekere kosten komen), wat nog een verschil van minstens 3 pCt. met den officieelen discontovoet beteekent.

Het rendement van aandelen is de laatste jaren aanzienlijk lager geweest dan dat van vaste rentedragende fondsen: van ongeveer 4 pCt. in 1926, daalde het geleidelijk tot ongeveer 3 pCt. in het begin van 1928, om zich tusschen de 2¼ en 2½ pCt. gedurende het eerste halfjaar van 1929 te handhaven. Dit is een zeer bijzonder verschijnsel, dat nadere uitlegging verdient. Deze kan echter slechts volgen uit een eenigszins gedetailleerde beschouwing van de factoren, die de Fransche geldmarkt sedert den grooten oorlog hebben beheerscht.

* * *

Laten wij eerst de statistische gegevens eens nader beschouwen. Deze werden ons vooral verstrekt door de Statistique Générale de la France, die sedert 1929 in haar uitgave de maandelijksche indexcijfers van de effectenkoersen en dividenden publiceert. Deze indexcijfers worden met zorg bewerkt op een steeds gelijkblijvende basis, aangezien dezelfde groepen van effecten worden genomen, wat ten deele een voordeel is. Doch deze methode brengt ook eenige bezwaren met zich mede, en wel inzonderheid deze, dat zij geen rekening houdt met nieuw geïntroduceerde fondsen. Bovendien zijn de koersen van de industriele aandelen soms onzuiver door de verhoogingen van het kapitaal. De Statistique Générale de la France zal evenwel in dit geval een verbetering aanbrengen door rekening te houden met de wijze van elke plaatsgevonden kapitaalverhoging. Onder dit voorbehoud kan men uit de publicaties van de Statistique Générale de la France de volgende tabel overnemen:

		Vaste rentedragende fondsen		Niet vaste rentedragende fondsen	
		Index	Rendement	Index	Inkomsten
Juli	1926	54,6 ¹	9,49 ²		3,31 ³
December	1926	62,9	7,70	232 ¹	228 ¹
December	1927	76,8	6,07	315	272
December	1928	84,1	5,13	483	321
Mei	1929	86,6	5,05	512	346

¹) 1913 is als basis (100) aangenomen.

²) Rendement in 1913: 3,84 %.

³) „ „ 1913: 3,81 %.

Men kan allereerst vaststellen, dat de koersen van de tweede groep op een veel hoger peil staan dan die van de vaste rentedragende fondsen; terwijl deze laatste in 1926 bijna tot op de helft van den gemiddelden koers van 1913 waren gevallen en ondanks een zeer aanzienlijke stijging vanaf dat oogenblik dezen nog niet weder hebben bereikt, zijn de koersen van de fondsen met wisselende inkomsten in 1926 meer dan verdubbeld en bedraagt de index thans 512. Wat deze fondsen betreft, hun inkomsten zijn, hoewel aanzienlijk toegenomen en op het oogenblik meer dan verdrievoudigd, niet in dezelfde verhouding als de waarde van het kapitaal gestegen. Dientengevolge is hun

rendement veel lager dan dat van de vaste rentedragende fondsen.

* * *

Deze stand van zaken, schijnbaar eenigszins eigenaardig, is vrij gemakkelijk te verklaren, indien men rekening houdt met de voorwaarden, waaronder de Fransche geldmarkt zich gedurende de laatste jaren heeft ontwikkeld.

In de eerste plaats kan men aannemen, dat de daling van de koersen van vaste rentedragende fondsen tot in het jaar 1926 voor een deel moet worden toegeschreven aan de stijging van den rentevoet sedert den grooten oorlog. Evenwel dient nog een andere oorzaak voor de daling te worden genoemd: namelijk de vrees voor de daling van de koopkracht van een coupon, die een bepaald aantal geldeenheden vertegenwoordigt, welke dagelijks in waarde verminderden. Toen de Fransche franc gestabiliseerd was, hebben de koersen van vaste rentedragende fondsen zich dan ook spoedig hersteld, zoodat nieuwe uitgiften tegen minder hoge rente konden plaatsvinden.

Bovendien dient opgemerkt te worden, dat de gemiddelde koers van vaste rentedragende fondsen, zooals deze door de Statistique Générale wordt vastgesteld, voortspruit uit de verandering van verschillende categorieën, die niet alle onderworpen waren aan dezelfde invloeden.

Zoo heeft de stijging van den koers van Fransche staatsfondsen zich sedert verleden jaar eenigszins kunstmatig ontwikkeld tengevolge van de tussenkomst van de Zelfstandige Amortisatiekas, die overgegaan is tot inkoop op de beurs. De koersstijging van bepaalde staatsfondsen wordt daarentegen eenigszins tegengewerkt door het vooruitzicht op aanstaande conversies, terwijl daarentegen aflosbare fondsen vast gestemd zijn door het vooruitzicht op spoedige aflossing boven pari.

Wat de obligaties van de particuliere ondernemingen betreft, die belasting op de inkomsten van effecten moeten betalen, waarvan staatsfondsen zijn vrijgesteld, zoo werd haar stijging eenigszins gestimuleerd door de verwachting eener spoedige verlaging van deze belasting, die in Frankrijk zeer zwaar is (18 pCt.).

De fondsen met wisselende inkomsten hebben in de eerste plaats geprofiteerd van het feit, dat de dividenden der maatschappijen de prijzen der goederen en diensten weerspiegelen. Men moet evenwel opmerken, dat hun stijging geen gelijken tred hield met die der groothandelsprijzen, wat ongetwijfeld aan vele factoren is toe te schrijven; zware fiscale lasten, de noodzakelijkheid om nieuwe kapitalen aan te trekken, enz. De stijging van de koersen meer dan evenredig aan die van de inkomsten en bijgevolg tot uitdrukking komende in een verlaagd rendement, laat zich gedurende de periode van depreciatie verklaren uit de reeds genoemde motieven, zij werd nog versterkt door het op vage overwegingen gebaseerde geloof aan een automatische revalorisatie van deze effecten op een met de monetaire depreciatie overeenkomende norm, gewettigd door de stabilisatie (coëfficiënt 5).

Zoodoende blijkt, dat deze coëfficiënt van 5 eindelijk werd bereikt en zelfs eenigszins overtroffen, door den gemiddelden koers van deze soort effecten, hoewel hun inkomsten zelfs niet gemiddeld den coëfficiënt 3½ hebben bereikt.

* * *

Resumeerende, kunnen wij zeggen, dat de rentevoet in Frankrijk sedert den oorlog door verschillende omstandigheden is gestegen, maar het rendement van vaste rentedragende fondsen is, na een sterke stijging, spoedig gedaald en het peil, waarop het is gevallen, laat toe Staatsfondsen tegen een rente van 5 pCt. uit te geven. Deze is evenwel hoger dan vóór den oorlog, (3,84 pCt.). Wat de effecten met wisselende inkomsten betreft, die in 1913 zeer merkwaardig hetzelfde gemiddelde rendement (3,81 pCt.) hadden, deze hebben thans

een veel geringer rendement (2,55 pCt.), hetgeen zich ongetwijfeld laat verklaren uit de zeer bijzondere bovenvermelde omstandigheden, maar dat daarom op het oogblik een niet minder merkwaardig verschijnsel is.

AANTEKENINGEN.

Indexcijfers van groothandelsprijzen.

„The Economist” schrijft: Ons indexcijfer voor groothandelsprijzen toont nu reeds voor de derde maand onafgebroken een dalende tendens. Na een daling gedurende October van 1.7 pCt., was het prijsniveau volgens ons indexcijfer einde November 2.1 pCt. lager dan een maand geleden. In vergelijking met de overeenkomstige maand van 1928, bedraagt de daling van de groothandelsprijzen thans 7.3 pCt. Onderstaande tabel toont de veranderingen in de verschillende groepen:

Gemiddelde 1927 = 100

	Nov. 1928	Aug. 1929	Sept. 1929	Oct. 1929	Nov. 1929
Granen en Vleesch....	97.4	101.3	95.8	94.4	90.6
Andere voedings- en genotmiddelen.....	90.4	86.2	86.6	85.0	84.0
Weefstoffen.....	102.3	91.7	87.7	85.2	83.6
Delfstoffen.....	93.8	96.3	96.2	94.6	92.4
Diversen.....	92.4	91.0	91.5	90.7	89.8
Totaal.....	95.3	93.6	91.8	90.2	88.3

De groep „Granen en Vleesch”, waarvan het indexcijfer thans 7 pCt. lager is dan een jaar geleden, toonde de sterkste daling gedurende November. „Andere Voedings- en Genotmiddelen” waren per saldo eveneens lager en de dalende tendens van de prijzen der „Weefstoffen” bleef aanhouden. Het indexcijfer voor deze groep is nu, zooals men zien zal, 18 pCt. lager dan een jaar geleden. De groep „Delfstoffen” daalde sterk tengevolge van de flauwe prijzen voor niet-ijzerhoudende metalen (een weerspiegeling van het débacle op de New-Yorksche effectenbeurs), terwijl de groep „Diversen” om dezelfde reden zeer gedrukt was, door een aanzienlijke daling van de rubberprijzen. De volgende tabel geeft de fluctuaties in de prijzen van de verschillende groepen te zien, in vergelijking met de vorige maand en het vorige jaar.

In de groep „Granen en Vleesch” toonde de prijs voor Argentijnsch rundvleesch een stijging van eenige beteekenis en is thans aanmerkelijk hooger dan een jaar geleden. Na in den loop der maand tamelijk sterk

„geschommeld te hebben, gaf buitenlandsche tarwe per saldo weinig verandering te zien, doch de maisnoteringen daalden sterk, terwijl Engelsch graan, rijst, aardappelen en Engelsch en buitenlandsch schapenvleesch alle lager waren. Bij de groep: „Andere Voedings- en Genotmiddelen” werd een kleine stijging van den prijs voor Canadeesche kaas en koffie meer dan te niet gedaan door een daling van de prijzen van thee en Deensche boter. In de groep „Weefstoffen” daalden alle soorten katoen, zijde was goedkoper, en een geringe stijging van den henneprijz wog op tegen lagere vlas- en juteprijzen. De schommelingen van alle in ons indexcijfer begrepen artikelen openbaren, in vergelijking met een jaar geleden, een opvallende verscheidenheid van omvang. De volgende tabel toont ons indexcijfer, herleid tot het gemiddelde van 1913:

Data	Granen en vleesch	Andere voedings- en genotm.	Weefstoffen	Delfstoffen	Diversen	Totaal
1913	100	100	100	100	100	100
Gemiddelde 1924..	168.5	215.8	214.7	149.3	122.6	166.2
„ 1925..	168.4	204.2	194.6	139.8	126.2	160.9
„ 1926..	151.7	195.3	152.6	149.8	120.7	149.4
„ 1927..	147.6	202.2	157.0	125.1	116.1	143.7
„ 1928..	152.9	189.7	165.0	115.2	111.2	140.9
Einde Nov. 1928..	143.7	182.8	160.6	117.3	107.2	136.9
„ Jan. 1929..	142.7	180.8	159.0	118.6	105.9	136.1
„ Feb. „ ..	149.3	179.0	156.8	120.6	106.1	137.3
„ Maart „ ..	148.9	176.5	158.2	124.7	106.1	138.1
„ April „ ..	146.2	174.9	151.8	120.9	104.5	135.0
„ Mei „ ..	136.6	170.5	149.0	119.7	103.9	131.5
„ Juni „ ..	140.3	170.1	145.5	120.4	103.6	131.7
„ Juli „ ..	152.7	171.3	143.8	120.2	106.6	134.6
„ Aug. „ ..	149.5	174.3	143.9	120.4	105.6	134.5
„ Sept. „ ..	141.4	175.1	137.7	120.3	106.2	131.9
„ Oct. „ ..	139.3	171.9	133.7	118.3	105.3	129.6
„ Nov. „ ..	133.7	169.9	131.2	115.6	104.2	126.9

Stelt men het gemiddelde van 1924 op 100, dan bedraagt het indexcijfer thans 76.3 tegen 78.0 einde October en 82.3 een jaar geleden. Wanneer men ze beschouwt in vergelijking met de bewegingen van de groothandelsprijzen voor den oorlog, dan is de dalende fluctuatie, welke gedurende de afgelopen 12 maanden plaats vond, van aanzienlijken omvang.

Voorts volgt nog een overzicht van het prijsverloop in een aantal belangrijke landen.

De volgende opmerkingen zijn ontleend aan de des-

	Indexcijfer Toe-(+) of afnemning(-) in perc. vergeleken met			Indexcijfer Toe-(+) of afnemning(-) in perc. vergeleken met			Indexcijfer Toe-(+) of afnemning(-) in perc. vergeleken met	
	vor. maand	vorig jaar		vor. maand	vorig jaar		vor. maand	vorig jaar
Tarwe (buitenl.) ...	+ 0,5	+ 6,0	Katoen (Am.).....	- 2,6	- 12,3	Hout (Eng.).....
„ (Eng.).....	- 3,4	- 6,8	„ (Egypt.)...	- 3,9	- 24,7	„ (Zweedsch)
Meel.....	+ 1,3	+ 8,5	Garen.....	- 2,1	- 12,6	Cement.....
Gerst.....	- 12,3	- 14,4	Laken.....	- 1,9	- 7,1	Huiden.....	- 2,0	- 25,1
Haver.....	- 6,5	- 20,3	Wol (Eng.).....	..	- 16,4	Leder.....	..	- 25,0
Mais.....	- 8,0	- 26,3	„ (Austr.).....	+ 3,2	- 27,3	Benzine No. 1....	..	+ 14,8
Rijst.....	- 7,3	- 11,3	„ (tops).....	..	- 31,2	Petroleum.....	..	+ 14,3
Aardappelen.....	- 15,8	- 33,3	Zijde.....	- 3,7	- 12,4	Stookolie.....
Rundvleesch (Eng.)..	..	+ 3,5	Vlas.....	- 4,8	- 35,9	Lijnolie.....	+ 2,3	+ 51,7
„ (Arg.).....	+ 7,0	+ 21,7	Hennep.....	+ 0,7	+ 2,2	Talk.....	..	+ 6,3
Schapenvl. (Eng.)..	- 2,5	+ 4,8	Jute.....	- 6,1	- 16,4	Rubber.....	- 12,9	+ 5,8
„ (N. Z.)..	- 3,8	- 5,5	Weefstoffen.....	- 1,9	- 18,3	Soda.....
Varkensvl. (Deensch)	+ 1,9	+ 9,2	Ruw-IJzer.....	..	+ 9,8	Amm. Sulphaat
Granen en Vleesch..	- 4,0	- 7,0	Stalen rails.....	Creosoot.....	..	- 31,3
Thee.....	- 9,5	- 18,0	IJzeren staven	+ 4,9	Diversen.....	- 1,0	- 2,8
Koffie.....	+ 3,1	+ 1,2	Blik.....	..	+ 4,2			
Cacao.....	..	+ 0,8	Kolen (Welsch)...	..	+ 3,7			
Rietsuiker.....	- 2,2	- 9,2	„ (Dur. Gas.)..	..	+ 13,6			
Bietsuiker.....	..	- 6,0	„ (huisbrand)			
Kaas (Can.).....	+ 2,1	- 11,0	Lood.....	- 5,2	+ 1,1			
Boter (Deensche) ...	- 3,6	- 5,0	Tin.....	- 4,8	- 25,0			
Kokosolie.....	..	- 15,4	Koper.....	- 2,6	+ 1,3			
Tabak.....	..	+ 2,3	Ongez. Zink.....	- 11,7	- 22,4			
Andere voedings- en Genotmiddelen...	- 1,2	- 7,1	Delfstoffen.....	- 2,3	- 1,5			

	Ver. Staten ¹⁾	Frankrijk	Italië	Duitsch-land ²⁾	Zwitserland	Zweden	Nederlands ³⁾	Japan
Novemb. 1913	100 ⁴	100 ⁶	100	100	100 ⁷	100	100	100
Novemb. 1918	..	358	438	367	392	214
Hoogste 1920	{ ..	591	679	{ ..	325	366	297	322
Decemb. 1923	101 ⁵	458	577	..	183	160	154	211
Decemb. 1924	98 ⁵	489	553	137 ⁵	—	162	156	206
Decemb. 1925	103 ⁵	555	646	142 ⁵	—	161	155	202
Decemb. 1926	100 ⁵	703	654	134	145	149	145	179
Decemb. 1927	97	604	483	140	146	148	151	168
October 1928	98	617	492	140	145	145	146	174
November "	97	626	495	140	145	145	148	173
December "	97	624	497	140	144	145	148	174
Januari 1929	97	630	496	139	143	144	146	172
Februari "	97	638	498	139	143	145	146	171
Maart "	98	640	499	140	142	144	147	171
April "	97	627	493	137	140	141	144	170
Mei "	96	623	485	136	139	140	142	169
Juni "	96	611	480	135	139	141	141	168
Juli "	98	613	477	138	143	140	141	166
Augustus "	98	596	474	138	143	141	142	165
September "	98	597	472	138	142	140	141	164
October "	..	590	..	137	142

¹⁾ Bureau of Labour. ²⁾ Stat. Reichsamt. ³⁾ Sedert 1922 gebaseerd op 48 artikelen. ⁴⁾ 1926 = 100. ⁵⁾ Jaargemiddelde. ⁶⁾ Sedert October 1923: Juli 1914 = 100. ⁷⁾ Midden 1914 = 100.

betreffende maandpublicatie van het Centraal Bureau voor de Statistiek en hebben betrekking op de Nederlandsche indexcijfers met basis 1913 — 100.

Bij beschouwing der indexcijfers over October 1929, in vergelijking met die der vorige maand, blijkt, dat zoowel het algemeen indexcijfer als dat der voedingsmiddelen e.d. met 1 punt (0.7 pCt.) is gedaald.

Tegenover een prijsstijging van 14 artikelen (w.o. 11 voedingsmiddelen) met in totaal 94 punten (w.o. eieren met 38 en kaas met 13), staat een prijsdaling van 18 artikelen (w.o. 9 voedingsmiddelen) met in totaal 144 punten (w.o. koffie met 12, peper met 22, alcohol met 24, paardehuiden met 19 en tin met 10 punten).

In vergelijking met de prijzen van September jl. zijn in October de stijgingen in procenten als volgt: gerst 0.7, haver 1.1, macaroni 3.9, zemelen 3.3, groene erwten 2.1, suiker 0.4, thee 3.9, boter 3.2, eieren 22.9, kaas 8.2, kalfsvleesch 8.7, zwavelzure ammoniak 1.5, lijnolie 3.2 en terpentijnolie 2.4; de dalingen zijn voor: tarwe 5.7, rogge 4.3, maïs 4.7, aardappelen 8.4, koffie 7.6, cacao 0.6, peper 6.6, alcohol 10.8, varkensvleesch 5.1, ruwe katoen 3.8, hennep 2.6, vlas 1.6, zilver 4.9, T-ijzer 0.3, tin 8.7, hout 0.9, paardehuiden 16.7 en hars 2.1.

Indexcijfers van scheepsvrachten.

„The Economist” schrijft: In vervolg op de flauwe graanvrachten gedurende October, daalden de noteeringen op de vrachtenmarkt voor de wilde vaart plotseling hevig gedurende November. Volgens ons indexcijfer bedroeg de daling van de gemiddelde scheepsvrachten gedurende deze maand 5.4 pCt.; het Novembercijfer voor het gemiddelde op alle routes bedraagt 102.7, tegen 129.1 een jaar geleden en een gemiddelde van 116.3 in 1913. De eerste tabel toont de jongste bewegingen van de verschillende groepen.

De thuisvrachten van La Plata waren vast na de sterke daling gedurende October, maar de vrachten van steenkolen naar dit gebied daalden aanzienlijk; de reeders accepteerden voor uitgaande ladingen prijzen, die nauwelijks een marge lieten boven het uitvaren naar Zuid-Amerika in ballast. De charterzaken van Noord-Amerika waren zeer beperkt en de behoefte aan scheepsruimte van het Verre Oosten en Australië was buitengewoon gering voor dit jaargetijde. Van den Europeeschen handel waren ertzaken vrij levendig, terwijl er goede vraag bestond naar scheepsruimte voor kolen naar de Noordelijke havens van het Continent, maar in alle richtingen overtrof het aanbod van tonnage in sterke mate de vraag, en de toestand van de markt kan slechts beschreven worden als een van acute depressie. De tweede tabel toont de maandelijksche wijzigingen in de indexcijfers in iedere groep en sub-groep; het cijfer 100 stelt telkens het

Datum	Europeesche wateren	Noord-Amerika	Zuid-Amerika	Britsch-Indië	Verre Oosten en Stille Zuidzee	Australië	Totaal
Basis (Gemiddelde v. 1898—1913)	100	100	100	100	100	100	100
(Gemidd.v.1913)	110,0	113,1	123,4	106,3	117,4	127,9	116,3
Febr. 1920	814,3	529,9	757,5	744,8	587,0	712,2	691,0
Dec. "	268,9	277,2	244,1	256,8	286,7	347,2	280,1
Dec. 1921	160,1	164,1	163,7	144,4	141,3	166,5	156,7
Dec. 1922	137,1	135,2	129,2	122,6	136,1	159,3	136,6
Dec. 1923	134,0	132,7	120,1	124,4	125,1	144,2	130,1
Dec. 1924	117,4	129,2	119,5	119,8	129,3	161,1	129,4
Dec. 1925	117,0	121,6	117,0	110,1	110,1	154,9	121,8
Dec. 1926	139,7	156,1	145,9	132,9	129,2	179,8	147,3
Dec. 1927	105,6	116,2	113,6	114,2	124,9	139,8	119,0
Nov. 1928	121,9	133,0	123,5	117,8	125,1	153,1	129,1
Dec. "	122,1	131,3	125,6	126,8	127,4	156,7	131,7
Januari 1929	119,2	128,6	125,2	123,7	126,2	142,4	127,5
Februari "	122,7	125,1	121,5	117,4	122,0	136,2	124,1
Maart "	123,8	122,7	118,5	112,2	118,3	121,1	119,4
April "	117,7	120,5	118,4	106,3	114,7	113,9	115,3
Mei "	119,6	115,6	122,6	109,0	112,6	99,7	113,2
Juni "	124,6	106,4	118,2	104,0	101,0	89,0	107,2
Juli "	131,1	100,2	121,5	106,3	104,7	97,9	110,3
Aug. "	125,5	99,6	115,6	117,0	104,7	108,6	111,8
Sept. "	129,7	99,9	112,3	115,3	100,4	107,7	110,9
Oct. "	130,4	98,3	103,1	117,4	95,1	106,8	108,5
Nov. "	124,9	96,9	97,6	110,7	91,6	94,4	102,7

gemiddelde niveau gedurende de periode 1893—1913 voor:

	Indexcijfer	+ of —
Golf van Biscaye; uitgaande vracht...	150,5	— 11,0
" " thuisvracht	150,0	— 4,8
Middell. Zee; uitgaande vracht	114,0	— 8,7
" " thuisvracht	112,6	— 9,3
Noord-Amerika	96,9	— 1,4
Zuid-Amerika; uitgaande vracht	111,0	— 12,6
" " thuisvracht	84,1	+ 1,6
Indië; uitgaande vracht	120,0	— 2,1
" " thuisvracht	101,5	— 11,2
Het verre Oosten, enz.....	91,6	— 3,5
Australië	94,4	— 12,4

De laatste tabel toont de verhouding van het indexcijfer tot het gemiddelde van 1913, waarbij het jaar 1926, waarin ons indexcijfer niet zuiver was door de stopzetting van den Britschen kolenuitvoer, is weggelaten, wegens de slechte voorstelling van het werkelijk prijsverloop.

(1913 = 100)

Maand	1925	1927	1928	1929
Januari	114,49	118,59	98,47	109,6
Februari.....	115,96	120,54	94,33	106,7
Maart	106,63	118,58	93,17	102,6
April	104,24	111,06	94,59	99,1
Mei	98,23	111,41	93,79	97,3
Juni	91,74	106,54	91,29	92,1
Juli	94,90	101,61	93,73	94,8
Augustus	95,87	105,51	98,17	96,1
September	98,19	107,51	99,54	95,3
October	99,49	105,78	103,93	93,3
November	102,23	106,27	110,94	88,3
December	104,67	102,31	113,17	
Jaarl. gemiddeld.	102,22	109,64	98,8	

Deze cijfers toonen duidelijk de groote verschillen, die er thans bestaan tusschen de kosten van het charteren van wilde booten en het gemiddelde prijsniveau voor andere goederen en diensten.

BOEKAANKONDIGING.

Atlas of Finland. Uitgave van de Geographical Society of Finland. Helsingfors, 1929 (2 dln.: Atlas en Text).

In tegenstelling met den atlas van Prof. Tiessen, die voor kort in deze rubriek werd besproken, berust de in den aanhef genoemde atlas niet op een nieuw

principe. Integendeel, de kartografische voorstelingsmethoden zijn de traditioneele (bijv. de Engelse vlakken-methode voor de orografische kaarten), soms is er zelfs in theorie aanmerking op te maken (bijv. op het veelvuldig gebruik van cirkels om verhoudingen uit te drukken). Daar staat tegenover, dat steeds een gelukkige projectie werd gekozen (voor de Finsche kaarten de eenvoudige kegelprojectie, voor de wereldkaarten die van Eckert), terwijl de overige eigenschappen der kaarten het huis Tilgmann te Helsingfors stempelen tot kartografisch uitgever van den eersten rang.

Het is niet de eerste maal, dat een dergelijk algemeen orienteerend werk (het bestaat uit een atlas van 38 bladen, bevattende ongeveer 150 kaarten en een tekstsboek van 320 blz., dat een volledig handboek mag heeten) in Finland verschijnt. Reeds in 1899 en 1910 verscheen een uitgave, hetgeen duidelijk doet blijken, dat Finland ons in dit opzicht een heel eind vooruit is. Liever dan ook, dan een bloote opsomming te geven van den in alle richtingen rijken inhoud, — voor detail-critiek is de plaatsruimte veel te beperkt — zullen wij hier nagaan, waarom een dergelijk werk in Nederland nog niet verscheen, wat reeds in die richting gedaan is en in hoeverre gezocht wordt in dezelfde richting, als bij den Finschen atlas het geval is.

Allereerst is de structuur van Finland veel eenvoudiger dan met ons land het geval is. Zoowel in de agrarische als in de industrieele productie overheerschen daar bepaalde takken. Vandaar, dat bijv. de kaarten 24—26 (landbouw), 27—28 (boschbouw) en vooral 29—30 (mijnbouw en industrie) zonder onoverkomelijke bezwaren op geslaagde wijze konden worden samengesteld. Wel treden natuurlijk ook in Nederland enkele karakteristieke productietakken op den voorgrond, maar dan zijn daarbinnen toch nog steeds de verhoudingen minder homogeen dan in Finland het geval is. Zoo zou een voorbereiding, die in Finland reeds drie jaren eischte, in ons dichtbevolkte gebied tot een schier bovenmenschenlijken arbeid worden, hetgeen reeds bleek bij het vooronderzoek voor een gewestelijk plan in Zuid-Holland.

De eenige samenvattende atlas, in Nederland bestaande, is die van Prof. Blink, behoorende bij Everwijn's Handel en Nijverheid in Nederland, welke evenwel nog zeer onvolledig van opzet is en berust op cijfers van 1906. Daarnaast werden ook de gegevens der volkstelling kartografisch bewerkt. Verder is, afgezien van de topografie en de thans verschijnende geologische kaart, de kartografie van Nederland nagenoeg geheel verwaarloosd. Daarom dat op het onlangs gehouden Natuur- en Geneeskundig Congres twee der prae-adviseurs, Prof. W. E. Boerman en J. Schokkenkamp, de wenschelijkheid uitspraken, ook in Nederland te komen tot de samenstelling van een wetenschappelijken atlas en wel door samenwerking van een aantal detail-deskundigen onder algemeene redactie van een alzijdig ontwikkeld geograaf. Dit nu is ook de methode, welke in Finland gevolgd is. Onder redactie van Prof. J. G. Granö werden alle kaarten bewerkt door deskundigen, die ook zelf de bijbehorende verklaringen schreven in het tekstsboek.

Tot slot willen wij nog even speciaal wijzen op kaart 19, die laat zien, hoe men in Finland is gekomen tot een verdeling in economisch-geografische gebieden: iets waarnaar ook in Nederland wordt gestreefd, maar dat tot heden niet werd bereikt. Het is niet uitgesloten, dat deze aangelegenheid in niet-verre toekomst, ook om statistische redenen, weer de aandacht zal vragen.

HANRATH.

MAANDCIJFERS.

EMISSIES IN NOVEMBER 1929.

Prov. en Gemeentelijke Leeningen . . . f 15.265.510,— zijnde:

Nederland

Provincie Gelderland
 f 1.973.000¹⁾ 4½ % obl.
 à 99¼ % f 1.963.135
 Gem. Arnhem f 1.580.000
 4½ % obl. à 97¾ % .. f 1.542.475
 Gem. Groningen f 1.050.000
 4½ % obl. à 97¾ % .. f 1.023.750
 Gem. Rotterdam f 9.610.000
 4½ % obl. à 96½ % .. f 9.273.650
 Gem. Utrecht f 1.500.000
 4½ % obl. à 97¾ % .. f 1.462.500

Hypotheekbanken „ 4.280.000,— zijnde:

Nederland

Aandeelen
 Groningsche Hypotheekb.
 voor Nederland f 100.000⁴⁾
 aand. à 160 %⁵⁾ f 160.000
 Insulaire Hypotheekbank
 f 150.000²⁾ aand. à 180 %³⁾ f 270.000
 Rott. Hypotheekbank voor
 Nederland f 1.000.000²⁾
 aand. à 225 %⁶⁾ f 2.250.000
 Westlandsche Hypotheek-
 bank f 500.000²⁾ aand.
 à 320 %⁷⁾ f 1.600.000

Industrieele Ondernemingen „ 28.600.000,— zijnde:

Nederland

Aandeelen
 Algem. Kunstzijde Unie
 f 22.000.000 gew. aand.
 à 130 % f 28.600.000

Diverse Cultuurondernemingen „ 170.000,— zijnde:

Nederlandsch-Indië

Aandeelen
 Landbouw Mij. „Dajeuh
 Manggoeng” Indische
 f 100.000 gew. aand. à
 170 % f 170.000

Totaal . . . f 48.315.510,—

- 1) Deze leening diende geheel voor conversie.
- 2) Waarop 10 % te storten.
- 3) Koers voor aandeelh.; koers voor vrijeinschrijvers 200 %.
- 4) Waarop 20 % te storten.
- 5) Koers voor aandeelh.; koers voor vrijeinschrijvers 175 %.
- 6) „ „ „ „ „ „ „ 300 %.
- 7) „ „ „ „ „ „ „ 370 %.

Totaal der emissies in Januari . . . f 144.956.460,—
 Februari .. „ 132.588.625,—
 Maart „ 24.530.250,—
 April „ 14.200.750,—
 Mei „ 56.981.200,—
 Juni „ 14.227.250,—
 Juli „ 39.608.317,50
 Augustus .. „ 4.330.050,—
 September.. „ 73.544.875,—
 October .. „ 61.866.225,—
 November... „ 48.315.510,—

Algemeen Totaal f 615.149.512,50

Bovendien:

f 7.040.000,— 3/m. Schatkistpromessen à f 990,41
 „ 4.070.000,— 6/m. „ „ „ 980,69
 „ 13.848.000,— 4½ % Schatkistbiljetten „ „ 1.005,—

Voorts werd in de afgelopen maand hier te lande de inschrijving opengesteld op een beperkt bedrag:

Aand. Pennroad Corp. à \$ 16.50 p. aand. (voor aandeelh.);
 Aand. Missouri Pacific Railroad Cy à 100 % („ „);
 en op de volgende obligatieleeningen:

	Guldens	Rente-voet	Emissie-koers
Congr. der Zusters Dominicanessen,			
Niederberg	650.000	8 %	100 %
R.K. Ziekenverpleging, Veendam ..	65.000	5 %	99½ %

St. Augustus-Stichting, Utrecht....	275.000	5 %	99½%
Driekoningen Hospital, Keulen....	450.000	7 %	97½%
Congr. der E.E. Z.Z. Franciscanen van de H. Elisabeth, Breda ..	200.000	5 %	99¾%
Congr. der Zusters Dominicanessen, Niederberg	300.000	8 %	100 %
R.K. Par. Kerkbestuur, Bovenkarspel	100.000	5 %	100 %
Vorst-Aartsbisdom, Krakau.....	500.000	8 %	97 %
St. Augustinus-Stichting, Utrecht..	225.000	5 %	99½%

POSTERIJEN, TELEGRAFIE EN TELEFONIE.

	Opbrengst	
	October 1929	October 1928
Posterijsen.....	f 4.626.376,—	f 4.589.962,—
Telegrafie.....	„ 673.785,—	„ 692.209,—
Telefonie.....	„ 1.657.944,—	„ 1.497.331,—

RIJKSPOSTSPAARBANK.

SEPTEMBER	1927	1928	1929
Inlagen.....	f 10.627.008	f 11.091.115	f 11.604.773
Terugbetalingen...	„ 10.184.327	„ 10.094.693	„ 10.482.317
Tegood der inleggers op ultimo.....	„ 322.244.666	„ 330.915.248	„ 343.401.073
Nom. bedr. der uitst. staatsschulboekjes op ultimo.....	„ 42.146.200	„ 42.263.450	„ 42.799.850
Spaarbankboekjes:			
Aantal nieuw uitgegeven.....	10.540	10.948	11.958
Aantal geheel afbetaald.....	6.854	6.538	6.921
Aantal in omloop op ultimo.....	2.037.469	2.067.135	2.100.315

GIRO-OMZET BIJ DE NEDERLANDSCHE BANK.

	September 1929		September 1928	
	Posten	Bedrag	Posten	Bedrag
Voor rekeninghouders	55.200	f 3.380.770.000	52.099	f 2.956.827.000
waarvan door de H.-bank plaatselijk	42.928	„ 3.013.958.000	40.041	„ 2.635.216.000
Ter voldoening van Rijksbelast.	1.578	„ 12.705.000	1.532	„ 10.516.000

GIRO-KANTOOR DER GEMEENTE AMSTERDAM.

	October 1929		October 1928	
	In miljoenen	Aantal	In miljoenen	Aantal
Giro's (eenzijdige vermelding)				
Girobetalingen aan gemeentinstellingen	f 14.4	26.803	f 12.4	21.079
Girobetalingen aan particulieren.....	„ 19.6	119.237	„ 15.8	76.455
Geldomzet.				
Ontvangsten.....	„ 5.1	7.044	„ 4.6	6.826
Betalingen.....	„ 7.2	34.763	„ 6.9	28.985
Part.rekeninghouders	„ 20.71	37.145 ^a	„ 19.1	31.276 ^a
Waarvan rekeningh. welke gelden voor 1 jaar vast hebben gedeponeed.....	„ 9.6	3.914 ^a	„ 9.2	3.416 ^a
Giro-depos. kas Gerzon	„ 0.14	450		

1) Gemiddeld saldo te goed. 2) Einde der maand.

RESUMÉ UIT HET MONTHLY BULLETIN OF STATISTICS (VOLKENBOND).

		Maandgemiddelde			1929						
		1913	1927	1928	Febr.	Maart	April	Mei	Juni	Juli	Aug.
		Productiev. steenkool (1000 tons)	Engeland 1).....	24,337	21,272	20,129	21,397	22,949	21,206	21,021	20,201
	Ver. Staten.....	43,088	45,197	43,052	48,934	40,271	39,307	42,166	39,138	41,393	44,933
	Frankrijk 2).....	3,338	4,315	4,280	4,094	4,562	4,458	4,438	4,532	4,736	4,662
	Duitschland 3).....	15,842	12,800	12,573	12,104	13,502	13,407	12,759	13,221	14,362	14,467
Productiev. ruw ijzer (1000 tons)	Engeland.....	869	617	560	528	600	621	665	668	683	693
	Ver. Staten.....	2,592	3,036	3,167	3,258	3,774	3,721	3,961	3,777	3,846	3,816
	Frankrijk 4).....	434	777	841	781	880	871	897	865	877	893
	België.....	207	309	325	302	334	336	348	342	347	348
	Duitschland 5).....	1,397	1,092	984	982	1,061	1,105	1,133	1,164	1,204	1,168
Import (voor binnenl. verbruik)	Engeland 1000 £ 6)	54,931	91,282	89,716	81,048	88,607	93,792	93,020	81,882	85,581	91,973
	Ver. Stat. 1000 \$	147,932	346,924	339,788	364,188	371,215	396,836	381,114	350,336	354,150	377,000
	Frankrijk 1000 Frs. 7)	701,778	4420,823	4454,022	5162,237	4934,124	5143,715	5061,457	5165,042	4627,293	4339,533
	Italië 1000 Lire 8)	303,803	1697,900	1836,858	1799,476	1988,306	1976,048	1888,473	2266,753	1567,905	1413,904
	D'land 1000 M. 9)	897,474	1185,672	1166,250	1016,653	1021,930	1254,897	1132,492	1077,651	1230,010	1073,828
Export (binnenlandsche producten)	Engeland 1000 £ 6)	43,771	59,090	60,286	55,665	58,623	60,244	67,437	49,893	66,520	63,045
	Ver. Stat. 1000 \$	204,024	396,572	419,179	434,523	481,719	418,296	376,933	386,864	394,296	382,000
	Frankrijk 1000 Frs. 10)	573,351	4577,063	4278,900	4117,941	4180,206	4419,445	3958,909	4349,341	4269,148	3804,235
	Italië 1000 Lire 8)	209,303	1302,862	1210,761	1088,384	1190,440	1247,919	1256,092	1548,162	1043,761	1186,266
	D'land 1000 M. 9)	841,436	851,952	970,050	920,710	930,516	1163,953	1098,191	1016,196	1031,164	1123,351
Inklaringen (1000 tons)	Engeland (geladen) 6)	4,089	5,049	5,028	3,913	4,573	5,154	5,376	5,355	5,962	5,881
	Ver. Staten (gel. en ballast) ..	2,827	4,441	4,778	4,051	4,298	5,022	5,434	5,103	—	—
	Frankrijk (geladen)	2,876	4,088	4,363	3,683	4,813	4,946	5,206	5,031	5,133	—
	Italië (gel. en ballast)	1,560	1,646	1,762	1,761	1,761	1,922	1,922	1,922	—	—
Aantal werkl. loozen in 1000	Engeland 11).....				1,454	1,204	1,181	1,177	1,164	1,178	1,199
	Italië 12).....				489	293	258	228	193	202	217
	Duitschland 13).....				1,016	765	505	419	394	395	410
Indexcijfers van koersen v. aandelen.	Ver. Staten 14)....				309,9	311,2	307,9	315,0	315,4	343,8	360,7
	Engel. 15 (1913=100)				262	247	242	240	240	232	238
	Zweden 16) (nom. waarde = 100)...				253	242	244	240	246	256	250
	Zwitserland 17) (id.)				249,3	239,2	231,3	235,7	245,8	243,2	242,4
	Nederland 18) (1921-25 = 100) ..				124	124	121	119	118	117	118

1) Voor den verkoop beschikbaar. Vanaf einde 1921 zonder Ierland. 2) Incl. bruink. Vanaf 1918 incl. Elzas-Lotharingen. Vanaf 1920 incl., sedert Jan. 1927 excl. het Saargebied. 3) Vanaf 1918 zonder Elzas-Lotharingen. Vanaf 1920 zonder Saargebied en de Pfalz. Vanaf Juli 1922 zonder Poolsch Opper-Silezië. 4) Vanaf 1919 inclusief Elzas-Lotharingen. 5) Zonder Luxemburg. Vanaf 1918 zonder Elzas-Lotharingen, vanaf 1922 zonder Poolsch Opper-Silezië. 6) Vanaf 1 April 1923 met inbegrip van den handel v. in Groot-Brittannië en Noord-Ierland met den Ierschen vrijstaat en uitgezonderd den buitenlandschen handel van den Ierschen vrijstaat. 7) Sedert Januari 1921 gedeclareerde waarde. 8) Sedert Januari

1922 nieuwe schatting op grond der gedeclareerde waarden. 9) Vanaf Januari 1922 in goudmarken. 10) Met ingang van 1925 officieele waarde-cijfers. 11) Verplichte verzekering. Sedert April 1922 excl. den Ierschen Vrijstaat. 12) Geheel werkl. 13) Leden van vakverenigingen; geheel werkl. Sedert Jan. 1927 mijnwerkers inbegrepen. 14) Wall Street Journal: 20 gewone aand. Maandgem. in §. 15) London and Cambridge Economic Service: 20 gew. aand. 16) Officieel: Industrieel en Scheepvaart-aand. 17) Nationale Bank: 32 industriele aandelen. 18) Officieel: 49 gewone aandelen. a) bruinkool inbegrepen.

POSTCHEQUE EN GIRODIENST.

(In duizenden gulden).

	Augustus 1929		Augustus 1928	
	Aantal	Bedrag	Aantal	Bedrag
Aantal rekeningen op ult ^o	146.790		135.544	
Bijschrijvingen	1.688.056	446.288	1.444.192	410.890
wegens:				
a. Storting	703.822	107.414	601.435	98.982
b. Overschrijvingen.				
1. van andere rek.	984.134	309.722	842.656	270.695
2. van Ned. Bank.	100	29.111	101	41.179
c. And. onderwerpen	—	41	—	34
Afschrijvingen	1.091.381	444.139	950.909	411.099
wegens:				
a. Chèques	234.475	76.632	219.446	75.631
b. Overschrijvingen.				
1. op andere rek.	847.464	309.722	723.181	270.695
2. naar Ned. Bank	994	57.743	1.004	64.731
c. And. onderwerpen	8.448	42	7.278	42
Gezamenlijk tegoed op ult ^o		100.058		89.893
Bedrag der belegging ¹⁾		80.732		70.600

¹⁾ Het bedrag, dat vroeger tegen vergoeding van rente aan de schatkist werd verstrekt, wordt tegenwoordig, voor zoover het nog niet voor vaste belegging is aangewend, te zamen met andere bedragen in rekening-courant met het Staatsbedrijf der posten en telegrafie begrepen en is daarom niet meer in het bedrag der belegging begrepen.

PRODUCTIE DER STEENKOLEN-, BRUINKOLEN- EN ZOUTMIJNEN.

(Gegevens verstrekt door den Hoofdingenieur der mijnen.)

I. Gezamenlijke Steenkolenmijnen.

	Sept. 1929	Jan./Sept. 1929	Jan./Sept. 1928
Prod. Steenkolen in tonnen ¹⁾	957.570	8.544.000	8162.507,4
Aantal normale werkdagen	25 ⁵⁾	229	228

II. Bruinkolenmijn „Carisborg“.

	Sept. 1929	Jan./Sept. 1929	Jan./Sept. 1928
Netto-productie in tonnen	21.232 ²⁾	142.646,4	158.148
Aantal normale werkdagen	25	161	227

III. Zoutmijnen.

(Kon. Ned. Zoutindustrie te Boekelo.)

	Sept. 1929	Jan./Sept. 1929	Jan./Sept. 1928
Afgeleverd:			
Geraff. zout(ton)	4.572	31.347	28.631
Industriezout(„)	75	453	474
Afvalzout(„)	44	1.547	1.503
Aantal normale werkdagen	25	231	231

Arbeiders.

Aantal.	Gezamenlijke Steenkolenmijnen	Bruinkolenmijn „Carisborg“	Zoutmijnen
1 October 1929	{ 10.699 ³⁾ 25.249 ⁴⁾	150	184
1 October 1928	{ 9.720 ³⁾ 24.229 ⁴⁾	165	143

¹⁾ Sedert 1 Jan. 1929 is hierbij de hoeveelheid kolenslik ingegrepen.

²⁾ 15.589 ton ruwe bruinkool en 5.643 ton bruinkoolbrik.

³⁾ bovengronds. ⁴⁾ ondergronds.

⁵⁾ Domaniale mijn 24 dagen.

Rectificatie. In het nummer van 18 Sept. jl. werd voor de totale productie van steenkolen in de periode van Januari tot Juni 1929 een hoeveelheid opgegeven van 5.529.482 ton. Dit behoort te zijn 5.578.472 ton. Dientengevolge verandert ook de totale productie over de periode van Januari tot Juli (zie E.-S. B. van 27 Nov. jl. 6.553.661 ton) in respectievelijk 6.602.651 ton en over de periode van Januari tot Augustus (zie E.-S. B. van 4 Dec. jl. 7.537.440 ton) in 7.586.430 ton.

STATISTIEKEN EN OVERZICHTEN.

N.B. *** beteekent: Cijfers nog niet ontvangen.

GELDKOERSEN.

BANKDISCONTO'S.

Ned. (Disc. Wissels. 4½ 15 Nov. '29)	Zwits. Nat. Bk. 3½ 22 Oct. '25
Bk. Bel. Binn. Eff. 5 15 Nov. '29	N.Bk. v. Denem. 5½ 26 Sept. '29
Vrsch. in R.C. 5½ 15 Nov. '29	Zweedsche Rbk 5½ 26 Sept. '29
Javasche Bank . . . 5½ 22 Juli '29	Bank v. Noorw. 5½ 21 Nov. '29
Bank van Engeland 5½ 21 Nov. '29	Bk. v. Tsjecho-Slowakije . . 5 8 Mrt. '27
Duitsche Rijksbank 7 2 Nov. '29	N.Bk. v. O'rijk. 7½ 7 Dec. '29
Bank v. Frankrijk. 3½ 19 Jan. '28	N.Bk. v. Hong. 7½ 4 Nov. '29
Belgische Nat. Bnk. 4½ 13 Nov. '29	Bank v. Italië. 7 14 Mrt. '29
Fed. Res. Bank N.Y. 4½ 14 Nov. '29	Bank v. Spanje . . 5½ 19 Dec. '28
Bank van Spanje . . 5½ 19 Dec. '28	Z.-Afr. Res. bnk 6 17 Aug. '29

OPEN MARKT.

	1929				1928	1927	1914
	7 Dec.	2/7 Dec.	25/30 Nov.	18/23 Nov.	3/8 Dec.	5/10 Dec.	20/24 Jul.
Amsterdam Partic. disc.	39½ 16-5½ 8	39½ 16-7½ 8	39½ 16-15½ 16	37½ 6-4½ 16	4-1½	47½ 16-1½ 2	31½ 3-1½ 16
Prolong.	39½ 16	39½ 16	39½ 16	39½ 16	4-1½	43½ 4-5½ 4	2½ 4-3½ 4
Londen Daggeld	4½ 14-1½ 2	4½ 14-5½ 2	4½ 14-6½ 4	4½ 2-6	2-3½ 2	3½ 4-4½ 2	1½ 4-2
Partic. disc.	4½ 14-1½ 16	4½ 14-1½ 16	4½ 14-7½ 8	4½ 16-5½ 8	4½ 16-3½ 8	4½ 16	2½ 4-3½ 4
Berlijn Daggeld	73¼ 4-9½ 4	73¼ 4-10	6-10	6½ 2-9	6½ 2-9	6½ 4-9	—
Partic. disc.	73¼ 4-9½ 4	73¼ 4-10	6-10	6½ 2-9	6½ 2-9	6½ 4-9	—
30-55 d	7	7	67½ 8-7	67½ 8	6¼ 4	6¼ 4	—
56-90 d	7	7	67½ 8-7	67½ 8	6¼ 4	6¼ 4	2½ 4-1½ 4
Waren-wissel.	73½ 8	73½ 8	73½ 8	71¼ 4-3½ 8	63¼ 4-7	71¼ 4-3½ 8	—
New York Daggeld ¹⁾	4½ 12-3½ 4	4½ 12-3½ 4	4½ 12-3½ 4	4½ 12-5½ 4	9-12¼ 4	4-1¼ 4	1½ 4-2½ 4
Partic. disc.	4½ 12	4-1½ 8	4	4-1¼ 4	4-3¼ 4	4-3¼ 8	—

¹⁾ Koers van 6 Dec. en daaraan voorafgaande weken t/m Vrijdag.

WISSELKOERSEN.

KOERSEN IN NEDERLAND.

Data	New York *)	Londen *)	Berlijn *)	Parijs *)	Brussel *)	Batavia ¹⁾
3 Dec. 1929	2.47¾	12.087½	59.31½	9.76	34.67	99¾
4 „ 1929	2.47¾	12.09¼	59.34	9.76½	34.67	99¾
5 „ 1929	2.47½ 19/16	12.095/8	59.33	9.76	34.69	99¾
6 „ 1929	2.47 19/16	12.09 11/16	59.35½	9.76	34.69½	99¾
7 „ 1929	2.47¾	12.09 13/16	59.34½	9.76	34.69½	99¾
9 „ 1929	2.47¾	12.09 15/16	59.33	9.75½	34.68½	99¾
Laagste d.w. ¹⁾	2.475/8	12.08½	59.30	9.74½	34.65	99½
Hoogste d.w. ¹⁾	2.48	12.10	59.37	9.77	34.71	100
2 Dec. 1929	2.47 13/16	12.087/8	59.31	9.76½	34.67½	99¾
25 Nov. 1929	2.47 13/16	12.085/8	59.31	9.76	34.66½	99¾
Muntpariteit	2.48¾	12.10%	59.26	9.75	34.59	100

Data	Zwitserland *)	Weenen *)	Praag ¹⁾	Boekarest ¹⁾	Milaan ^{**)}	Madrid ^{**)}
3 Dec. 1929	48.13	34.87½	7.35	1.48	12.97	34.35
4 „ 1929	48.16	34.88	7.36	1.48	12.96½	34.50
5 „ 1929	48.16½	34.90	7.35	1.48	12.98	34.92½
6 „ 1929	48.17½	34.90	7.35	1.48	12.98	34.80
7 „ 1929	48.16	34.90	7.35½	1.48	—	—
9 „ 1929	48.16	34.90	7.34½	1.48	12.98	34.37½
Laagste d.w. ¹⁾	48.10	34.80	7.32	1.46	12.95	34.20
Hoogste d.w. ¹⁾	48.20	34.95	7.38	1.51	13.01	35.10
2 Dec. 1929	48.12½	34.89	7.36	1.48	12.97½	34.20
25 Nov. 1929	48.10	34.87½	7.34½	1.48	12.97½	34.17½
Muntpariteit	48.—	35.—	7.34	1.48	13.09	48.52½

Data	Stockholm *)	Kopenhaagen *)	Oslo *)	Helzingfors ¹⁾	Buenos-Aires ¹⁾	Montreal ¹⁾
3 Dec. 1929	66.72½	66.45	66.42½	6.22½	102½	2.45¼
4 „ 1929	66.77½	66.45	66.45	6.23	102½	2.45½
5 „ 1929	66.80	66.47½	66.45	6.24	102½	2.45½
6 „ 1929	66.82½	66.50	66.45	6.24	102½	2.45½
7 „ 1929	66.82½	66.52	66.45	6.23	102½	2.45½
9 „ 1929	66.82½	66.52½	66.47½	6.24	102	2.45½
Laagste d.w. ¹⁾	66.65	66.40	66.37½	6.20	102½	2.44¾
Hoogste d.w. ¹⁾	66.90	66.57½	66.55	6.26	103	2.46
2 Dec. 1929	66.70	66.45	66.42½	6.22½	102½	2.45½
25 Nov. 1929	66.65	66.40	66.40	6.24	102½	2.45
Muntpariteit	66.67	66.67	66.67	6.26½	105%	2.48¾

*) Noteering te Amsterdam. **) Noteering te Rotterdam.

¹⁾ Particuliere opgave.

²⁾ Wettelijk gestabiliseerd tusschen 7.53¾ en 7.21¼.

In het eerste nummer van iedere maand komt een overzicht voor van een aantal niet wekelijks opgenomen wisselkoersen.

GOEDERENHANDEL.

GRANEN. 10 December 1929.

Tarwe begon deze week met een vaste stemming op dezelfde gronden, die ook in de voorafgaande week reeds stijging der prijzen tengevolge hadden gehad. De voornaamste dier oorzaken was wel de verbetering, welke er was ingetreden in de Europeesche vraag naar overzeesche tarwe. Duitsland heeft gedurende eenigen tijd meer tarwe gekocht dan tevoren, omdat tegen 1 Januari verhooging van het invoerrecht dreigt en ook in Nederland en Italië bestond meer kooplust. In Noord-Amerika heeft men gemeend, dat nu eindelijk verbetering in de Europeesche vraag voor tarwe uit Canada en de Vereenigde Staten gekomen was, die volgens de voorspellingen van de Canadeesche Tarwepool, als ook van vele Amerikaansche autoriteiten, de zoo sterk verlangde prijsverhoging brengen moest. Aanvankelijk had men in Engeland aan de toenadering inkoop niet sterk meegedaan, doch in het begin dezer week namen ook daar de zaken flink toe, waarbij naar Londen vooral Plata- en Australische tarwe verkocht werd. Naar de andere Engelsche havens vonden echter ook in tarwe uit Canada en de Vereenigde Staten vrij wat zaken plaats. In Engeland was de ondernemingslust vooral aangewakkerd door de vastelandsche vraag naar Plata-tarwe, die er zelfs toe leidde, dat van de in Liverpool aanwezige voorraden aanzienlijke hoeveelheden naar Duitsland werden verkocht. Ook de zeer kleine Argentijnsche verscheppingen hadden in Engeland veel indruk gemaakt, evenals in Amerika, tezamen met ongunstige oogstramingen uit Argentinië en Australië, welke vooral in Noord-Amerika veel opgang maakten. Door dit alles was dan ook, speciaal op 3 December, de tarwemarkt in Noord-Amerika zeer vast, terwijl ook in Argentinië aanzienlijke prijsstijgingen plaats vonden. Daarna is echter geleidelijk de vaste stemming weder verdwenen en aan het einde der week was tarwe zelfs weder zeer flauw geworden, met speciaal te Chicago veel lagere prijzen dan op den eersten marktdag der maand. De stijging der prijzen had op het Europeesche vasteland de vraag weder doen verminderen. Zij was trouwens ook lang niet algemeen geweest, want bijvoorbeeld Frankrijk deed in de vorige en deze week zoo goed als geen inkoop van overzeesche tarwe. Zelfs heeft de regering daar nu een voorschrift uitgevaardigd, volgens hetwelk in de bakkerijen slechts 3 pCt. meel van buitenlandsche tarwe mag worden gebruikt. Indien aan dit voorschrift de hand gehouden wordt, zal dus Frankrijk voorloopig slechts uiterst weinig buitenlandsche tarwe verbruiken en het is geen wonder, dat deze maatregel wel eenigen invloed op de internationale markt heeft gehad. Daarbij bestond ook in België al dien tijd slechts weinig kooplust, terwijl de Duitse vraag er ook eigenlijk niet op duidde, dat tengevolge van het verbruik der inlandsche tarwe de importbehoefte begon toe te nemen. De vermeerdering der zaken naar Duitsland hing namelijk vooral samen met de verwachting, dat binnenkort het invoerrecht zal worden verhoogd en wanneer die verwachting uitkomt, zal men zeker in Duitsland daarna voorloopig slechts weinig tarwe importeerden. Ook echter, indien de verhoging niet plaats vindt, valt te verwachten, dat de Duitse inkoop den eersten tijd niet groot zullen zijn, want er is nu meer gekocht dan voor het verbruik noodig was en het Duitse voorschrift, volgens hetwelk de molens 50 pCt. inlandsche tarwe moeten gebruiken, blijft gedurende de eerstvolgende maanden nog gehandhaafd. Bovendien zijn de wereldverscheppingen van tarwe deze week weder grooter geweest dan in de vorige, zoodat de naar Europa onderweg zijnde hoeveelheid een vermeerdering van 300.000 quarters onderging. Indruk maakte het vooral, dat uit Argentinië weder een flinke hoeveelheid werd afgeladen. Volgens dezer dagen gepubliceerde cijfers bedroeg de voorraad tarwe in publieke

opslagplaatsen in de Engelsche havens op 1 December 2.6 miljoen quarters tegen 2.1 miljoen op 1 November en 710.000 quarters op 1 December 1928. Het trekt de aandacht, dat zich onder de voor 1 December jl. opgegeven hoeveelheid niet minder dan 9 ladingen bevonden, welke te Liverpool op lossing wachtten. Dit alles duidt dus allerminst op een verbetering van den moeilijken toestand, die in Engeland geschapen is door de buitengewoon groote voorraden tarwe, welke daar liggen opgeslagen. Onzekerheid bestaat nog altijd over de opbrengst van den nieuwen Argentijnschen tarwe-oogst, waarvan de ramingen bij voortdurend ver uiteenloopen. In Canada is de zichtbare voorraad deze week niet verminderd en zelfs een kleinigheid toegenomen en na de recente herleving van den moed aan de Noord-Amerikaansche markten bleek uit verschillende berichten, dat in den loop der week het vertrouwen in blijvende prijsverbetering daar weder sterk is verminderd, nu gebleken is, dat Europa nog steeds zeer goed in staat is om bij stijgende prijzen zijn inkoop te beperken en Argentinië nog altijd veel te verscheppen heeft uit zijn ouden oogst en ook de nieuwe Argentijnsche tarweoogst, al is die dan veel kleiner dan in het vorige jaar, nog altijd groot genoeg is om in de eerste maanden van 1930 flinke Argentijnsche verscheppingen mogelijk te maken. Dat tarwe, welke reeds in Europa aangekomen is of daarheen onderweg, bij voortdurend te koop is ver beneden de voor latere verschepping genoteerde prijzen, drukt in Amerika de markt al even zeer. Na zeer flauwe markten op 9 December sloot Chicago 6, Winnipeg 4 à 5 dollarcent per 60 lbs. lager dan een week tevoren, terwijl aan de Argentijnsche termijnmarkten de verlaging 5 à 15 centavos per 100 KG. bedroeg. Daar had op 3 December een verhoging van 35 à 45 centavos plaats gevonden.

Ook voor rogge zijn in Noord-Amerika in het begin der week de prijzen nog verder gestegen, ofschoon van verkoop naar Europa nog altijd geen sprake is. De maatregelen, die in Duitsland voorgesteld zijn tot steun der roggeprijzen en die waarschijnlijk wel met ingang van 1 Januari zullen worden aangenomen, hebben deze week niet tot verdere prijsstijging voor Duitse rogge geleid. Zelfs heeft de verhoging, welke in de voorafgaande weken tot stand was gekomen, zich slechts met moeite kunnen handhaven. De Poolse concurrentie drukt in de naburige landen voor Duitse rogge de markt en ook voor Hongaarsche rogge bestaat in Noord-Westelijk Europa slechts zeer weinig kooplust. Toen tarwe in Noord-Amerika flauwer liep, is te Chicago ook voor rogge de prijs wat gedaald, doch aanvankelijk kon rogge zich nog goed handhaven. Op 9 December kwam daaraan echter een einde. Er vond een scherpe prijsdaling plaats en het slot was voor December $\frac{7}{8}$, voor Maart $2\frac{1}{2}$ dollarcent per 56 lbs. lager dan op den 2den.

Maïs is deze week voortdurend flauwer geloopt met teleurstellende vraag in alle Europeesche landen. Deze zijn samen met veel grootere verscheppingen uit Argentinië dan men algemeen verwacht had en dringend aanbod uit Roemenië. De verscheppingen van maïs uit Roemeensche havens zijn weliswaar nog niet overdadig groot, doch er valt nog zeer veel af te laden, waarmede nu veel meer haast wordt gemaakt dan eenigen tijd geleden. Van tijd tot tijd kochten Weensche Firma's nog in Nederland Donau-maïs terug, welke zij vroeger daarheen hadden verkocht, doch de markt ondervond daarvan slechts weinig steun, omdat tegelijkertijd uit Roemenië tot steeds lagere prijzen werd geoffreerd. Nieuwe zaken in Donau-maïs naar West-Europa worden slechts weinig gedaan en de zeer groote omvang der in Roemenië beschikbare hoeveelheden liet zich deze week in toenemende mate gevoelen. Een belangrijke rol speelt daarbij ook de overvloed van gerst, die tot lage prijzen te koop is en waarvan, speciaal naar Duitsland, groote hoeveelheden onderweg zijn. Argentijnsche verscheppers van maïs waren eveneens dringend aan de markt, zoodat ook

AANVOEREN in tons van 1000 KG.

Artikelen	Rotterdam			Amsterdam			Totaal	
	1/7 Dec. 1929	Sedert 1 Jan. 1929	Overeenk. tijdvak 1928	1/7 Dec. 1929	Sedert 1 Jan. 1929	Overeenk. tijdvak 1928	1929	1928
Tarwe	15.341	1.532.902	2.063.700	—	103.961	63.155	1.636.863	2.126.855
Rogge	2.542	190.646	193.832	—	1.908	—	192.554	193.832
Boekweit	100	18.632	15.717	35	1.110	—	19.742	15.717
Maïs	11.613	777.540	978.964	508	188.044	205.665	965.584	1.184.629
Gerst	10.030	478.653	532.181	302	10.051	14.481	488.704	546.662
Haver	3.017	200.932	183.187	—	2.994	715	203.926	183.902
Lijnzaad	1.460	135.695	189.987	717	275.733	353.384	411.428	543.371
Lijnkoek	2.867	215.294	183.650	100	700	1.184	215.994	184.834
Tarwemeel	1.585	78.051	105.985	527	26.964	36.087	105.015	142.072
Andere meelsoorten	182	20.932	11.958	—	—	—	20.932	11.958

voor Argentijnsche maïs, op aflading in de eerstvolgende maanden, de prijzen geleidelijk zijn gedaald en voor oude maïs de Argentijnsche termijnmarkten zich niet hebben kunnen handhaven. De Mei termijn (nieuwe oogst) bleef echter aan de termijnmarkten te Buenos Aires en Rosario vast, hetgeen gemotiveerd werd met klachten over droogte. Tegelijkertijd echter wordt voortdurend uit Argentinië bericht, dat hier en daar regen is gevallen, dat de maïs er uitstekend voorstaat en dat de uitzaai vrij wat grooter is dan in het vorige jaar. Zaken in nieuwe Plata-maïs worden dan ook naar Europa slechts zeer weinig gedaan. Tot de dagelijks lagere prijzen zijn in Nederland wel geregeld zaken in Donau-maïs gedaan, doch gewoonlijk betrof het hier verkoopen door wederverkoopters tot iets beneden de Roemeensche prijzen. Op enkele dagen der week bestond in Nederland nog al belangstelling voor direct leverbare Plata-maïs, doch na de sterke vermindering, welke de te Rotterdam opgeslagen voorraden onlangs hebben ondergaan, is daarvoor de kooplust wel verminderd, omdat nieuwe aanvoeren nu beter in de behoefte voorzagen. Zeer flauw was maïs in Europa op 9 December en in Nederland vond vooral voor Donau-maïs op dien dag en op den 10den een sterke prijsverlaging plaats. Ook Argentinië was op den 7den voor maïs flauw. Regen veroorzaakte aan de Argentijnsche termijnmarkten eindelijk een aanmerkelijke prijsverlaging voor den Mei-termijn, die 10 à 15 centavos lager sloot dan op den 2den. Voor December bedroeg de verlaging te Buenos Aires 5, doch te Rosario 20 centavos. In de Vereenigde Staten was maïs aanvankelijk vast wegens het slechte weder, dat de aanvoeren belemmerde, doch later is te Chicago weder eenige reactie ingetreden. Uit Zuid-Afrika is ditmaal slechts zeer weinig maïs afgeladen, doch wegens de groote Argentijnsche verschepingen is uit de gezamenlijke exportlanden deze week meer maïs verscheept dan in de vorige.

Gerst is in zoo groote hoeveelheden van den Donau, speciaal naar Duitschland, onderweg, dat zaken in gerst aan de Duitsche markt slechts moeilijk tot stand komen. Ook uit Rusland is deze week een niet onaanzienlijke hoeveelheid gerst afgeladen en zoowel Roemeensche als Russische gerst zijn weder verder in prijs gedaald, zonder dat belangrijke zaken tot stand konden komen. In Noord-Amerika is, na een aanvankelijke prijsstijging, gerst weder flauwer gelopen, doch zaken in Noord-Amerikaansche gerst komen nauwelijks tot stand. Verschepingen uit de Vereenigde Staten vonden slechts naar Nederland plaats en de gerstvoorraden in Noord-Amerika blijven zeer groot. Aan de termijnmarkten te Minneapolis en Winnipeg is December-gerst van 2 tot 9 December 2 à 2¼ dollarcent per 48 lbs. in prijs gedaald, terwijl te Winnipeg de Mei-termijn 4½ cent lager sloot.

Haver is deze week eveneens flauw geweest, omdat uit Duitschland het aanbod weder toenam met nieuwe prijsdaling. Zoowel in Engeland als in de naburige landen van het vasteland is de belangstelling voor Duitsche haver gering en slechts van tijd tot tijd worden naar Nederland zaken gedaan. Zeer veel haver is uit Noord-Duitschland in December reeds naar Nederland verscheept en de Nederlandsche markt ondervindt daarvan reeds den nadeeligen invloed. In tegenstelling met de vorige week zijn ook in Plata-haver deze week naar het Europeesche vasteland zeer weinig zaken gedaan, en ook de Argentijnsche haverprijzen is gedaald. Ook Rusland is voortdurend met haver aan de markt en verkoopt daarvan tot lage prijzen naar Engeland en Nederland.

SUIKER.

Het aspect der verschillende suikermarkten veranderde ook de afgelopen week niet. De stemming blijft gedrukt bij gebrek aan eenig lichtpunt voor de naaste toekomst.

In Amerika bleven zaken in ruwsuiker beperkt; de prijs, waartoe Cubasuiker werd afgedaan, bedroeg ongeveer 1.15/16 d.c. e. & fr. Op de termijnmarkt te New-York waren de fluctuaties zeer gering, alleen voor December liep de notering wat terug. Het slot was: Dec. 1.85; Mrt. 2.04; Mei 2.10; Juli 2.17 en Sept. 2.23, terwijl voor Spot Centr. het laatst 3.71 werd genoteerd.

De ontvangsten in de Atlantische havens der V. S. bedroegen deze week 37.000 tons, de versmeltingen 40.000 tons tegen 190.000 tons in 1928 en de voorraden 616.000 tons tegen 490.000 tons.

De laatste Cuba-statistiek is als volgt:

	1929	1928	1927
	Ton	Ton	Ton
Cubaansche prod.	5.156.316	4.037.833	4.508.521
Consumptie	129.974	87.928	145.521
Weekontv. afscheephavens...	38.403	23.929	20.653

Totaal sedert 1 Jan.	4.798.876	3.773.360	4.200.346
Weekexport	51.432	60.786	72.747
Totale export sedert 1 Jan. ...	4.502.306	3.486.013	3.855.653
Voorraad afscheephavens....	254.694	287.347	344.693
Voorraad binnenland	269.342	176.545	162.654

Thans werd officieel bekend gemaakt, dat met malen van den nieuwen oogst niet voor 15 Januari 1930 mag worden begonnen.

De door F. O. Licht gespecificeerde cijfers zijner 3e raming van den Europeeschen bietoogst zijn in vergelijking met die zijner tweede raming en van den voorafgaanden oogst als volgt:

	1929/30		1928/29
	3e raming	2e Raming	Opbr.
	Tons.	Tons.	Tons.
Duitschland	1.850.000	1.750.000	1.851.263
Tsjecho-Slowakije	1.025.000	1.025.000	1.042.948
Oostenrijk	120.000	120.000	107.322
Hongarije	240.000	230.000	220.062
Frankrijk	870.000	870.000	903.075
België	270.000	270.000	279.290
Nederland	270.000	260.000	319.937
Denemarken	135.000	135.000	170.000
Zweden	110.000	110.000	160.860
Polen	850.000	820.000	756.889
Italië	430.000	425.000	367.334
Spanje	245.000	255.000	262.000
Groot-Brittannië	310.000	310.000	245.090
Overige landen	314.000	309.000	335.257
Tot. Europa zonder Rusland	7.039.000	6.889.000	7.021.327
Rusland	1.200.000	1.285.000	1.446.000
Tot. Europa incl. Rusland ..	8.239.000	8.174.000	8.467.327

In Engeland liepen de noteringen op de Londensche termijnmarkt, vooral voor December (slot verkoopers Sh. 7/6 — koopers Sh. 6/6), sterk uiteen, hetgeen zijn oorzaak vindt in de onzekerheid wat bepaald zal worden ten aanzien van de rechten in het a.s. Budget. Alle termijnen noteeren na een vrij scherpe daling en daaropvolgend herstel aan het slot toch lager dan bij opening. De slotnoteringen op de Ruwsuikermarkt waren als volgt:

Dec. nominaal; Mrt. Sh. 7/6; Mei Sh. 8/4½; Aug. Sh. 9/-; Dec. Sh. 9/0½.

Raffinadeurs verlaagden deze week den prijs van hun product in totaal met 6 d.

Ten opzichte van de onderhandelingen van afgevaardigden der voornaamste suikerproducerende landen in Brussel kan gemeld worden, dat Java daaraan niet zal deelnemen.

De zichtbare voorraden zijn volgens Czarnikow:

	1929	1928	1927
	Ton	Ton	Ton
Duitschland 1/11	486.000	490.000	365.000
Tsjecho-Slowakije 1/11	362.000	343.000	363.000
Frankrijk 1/11	271.000	188.000	204.000
Nederland 1/11	126.000	136.000	107.000
België 1/11	53.000	63.000	55.000
Polen 1/11	161.000	108.000	76.000
Engeland 1/11 Geimp. Suiker..	210.000	173.000	205.000
„ 1/11 Binnenl. „ ..	31.000	20.000	16.000
Europa	1.700.000	1.521.000	1.391.000
V.S. Atlant. havens 2/11	879.000	347.000	239.000
Cubaansche Havens 2/11	327.000	446.000	505.000
Cuba binnenland 2/11	395.000	215.000	280.000
Totaal	3.301.000	2.529.000	2.415.000

Op Java was de markt voor tweedehands suiker de geheele week lusteloos gestemd en prijzen brokkelden verder af. De laatste nominale noteringen waren: Sup. ready en Dec. f 11.75, Jan. f 11.87½, Febr. f 12.12½ en Hoofdsuiker-ready f 11.25.

Hier te lande opende de markt de afgelopen week zeer kalm op ietwat lagere prijzen. De zaken waren iets omvangrijker wegens groote Dec. likwidaties, doch de fluctuaties bewogen zich binnen enge grenzen. Het slot was prijshoudend op de volgende noteringen: Dec. f 11½, Mrt. f 12½, Mei f 12½ en Aug. f 13.—, alles geboden. De omzet bedroeg 6150 tons.

KATOEN.

Marktbericht van de Heeren Sir Jacob Behrens & Sons.

Manchester, d.d. 4 December 1929.

De markt voor Amerikaansche katoen is deze week kalm geweest. Prijzen waren wat flauwer, uitgezonderd Zaterdag, toen zij enkele punten hooger waren. New-York was gisteren vaster en sloot 15—27 punten hooger terwijl Li-

½ d. De markt is klaarblijkelijk in afwachting van de besluiten door producenten binnenkort te nemen inzake beperking van den oogst.

De voorraden te Londen bedroegen in de pakhuizen, die 90 pCt. van den aanvoer behandelen, op ulto. November 236 miljoen lbs., hetgeen 32 miljoen lbs. meer is dan verleden jaar op hetzelfde tijdstip en 48 miljoen lbs. meer dan in 1927.

Te Calcutta werden in de afgelopen week 35.000 kisten verkocht uit een aanbod van 37.500 kisten. De prijzen liepen eenige centen duurder behalve voor enkele bladsoorten.

Volgens telegrafisch bericht van de Indian Tea Association is in Britsch-Indië het pluk-seizoen practisch gesloten, tengevolge van het invallen der koude.

De Vereeniging voor de Thee-cultuur meldt in haar weekoverzicht dat „omtrent samenwerking met de Engelsche producenten inzake vermindering der productie, Maandag 9 dezer door de Nederlandsche producenten wordt vergaderd”.

Ondanks het feit, dat de statistische positie uitermate ongunstig is, verscheen niettemin in een vooraanstaand Engelsch vakblad een artikel onder het hoofd: „Dearer tea foreshadowed”. Deze verwachting wordt grotendeels gebaseerd op de geopperde productie-beperking. De kans op aanneming der desbetreffende voorstellen schijnt dus gunstig te worden beoordeeld.

Amsterdam, 9 December 1929.

VERKEERSWEZEN. VRACHTENMARKT.

Graan van Noord-Amerika. Op deze markt was niet de minste verbetering te constateeren.

Verscheppingen van *Montreal* zijn nu practisch beëindigd. Er zijn nog twee tramp-booten aan het lossen en indien reeders het ophoud willen riskeeren, is er nog een mogelijkheid een lading graan te krijgen tegen \$ 0.12 naar Rotterdam; gerapporteerd wordt evenwel, dat zich reeds ijs vormt.

Van de *Northern Range* (New-York) werd een boot van 30.000 qtrs. naar Antwerpen gesloten voor een prompte lading tegen \$ 0.08½, dit cijfer kan wellicht herhaald worden voor December tonnage naar Antwerpen/Rotterdam.

Een zeer geringe belangstelling handhaafde zich van de *Gulfhavens* tegen onveranderde vrachtcijfers. Een boot van 34.000 qtrs. per einde December/Januari werd afgesloten naar U.K. tegen 2/6, met de optie Havre, Duinkerken, Hamburg of Bremen tegen 2¼ en Antwerpen/Rotterdam tegen 2/3. Dit kan waarschijnlijk herhaald worden. Naar Griekenland werden twee booten afgesloten resp. per einde December en begin Januari op basis van 3/11 per qtr., beide met de optie *Northern Range* laden tegen 6 d. minder.

Van de *Noord-Pacifc* valt gelukkigerwijze een kleine opleving te constateeren. Er is eenige vraag naar tonnage voor volle ladingen tarwe. Van Portland werden twee Decemberladingen afgesloten naar U.K./Continent, met volle opties tegen 24/9, terwijl van Vancouver zaken werden ingezet met de afsluiting van een 6500 tons boot, per 26 December tot 25 Januari naar U.K./Continent op basis van 24/-, met een reductie van 6 d. naar Antwerpen/Rotterdam. Nadien werd een zeer prompte boot van 7500 ton, 10 pCt., afgesloten tegen een basisvracht van 24/6. Er zijn verdere orders van Vancouver, zoowel voor December als Januari, doch bevrachters willen tot dusver niet meer betalen dan 24/- voor beide termijnen.

La Plata. De geheele week was er meer levendigheid op deze markt, de vraag naar Decemberruimte is grooter en de vrachten zijn iets beter geworden. Zeker meer dan 20 booten werden afgesloten; 16/- werd betaald van de Bovenrivier naar U.K. voor verscheidene handige booten en 15/6 voor groote booten, allen voor December. Van Bahia Blanca is tot 13/6 gedaan naar Antwerpen, Rotterdam of Amsterdam. Aan het einde der week was de vraag iets kalmer, doch bleven de vrachtcijfers practisch onveranderd. Voor het nieuwe seizoen is eenige belangstelling tegen 17/- van de Bovenrivier naar U.K./Continent, tegen welk cijfer zaken zijn gedaan, met ligdagen 1 Januari, terwijl 15/- is betaald van Bahia Blanca voor dezelfde positie.

Suiker van West-Indië. Deze markt is zeer flauw, de eenige vraag voor verschepping in dit jaar is nog de lading van ca. 4400 ton van Puerto Cortez naar U.K./Continent, welke lading reeds in ons vorig rapport genoemd werd. Bevrachters konden er tot dusver niet in slagen een boot te vinden tegen ongeveer hun vrachtidee van 17/-. Voor Januari wordt de mogelijkheid in uitzicht gesteld een 6000 tons stoomschip te kunnen plaatsen van Cuba tegen 15/9 met de optie San Domingo laden tegen 15/3, terwijl

er een order aan de markt is voor een boot van middelmatige grootte, van San Domingo alleen, tegen 16/6 à 17/-. Wij vernemen, dat verdere fob-verkopen voor Januari verscheppingen hebben plaats gevonden en verwachten derhalve verdere vraag naar tonnage.

Salpeter van Chili. Bevrachters handhaven nog steeds hunne terughoudende taktiek, zoodat er geenerlei opleving van de vraag naar scheepsruimte te constateeren valt. Ongetwijfeld zouden de vrachten bij eenige vraag, tengevolge van de betere La Platamarkt, oploopen. Bevrachters beperken hunne belangstelling uitsluitend tot booten, die naar de Westkust bestemd zijn. 20/6 is thans de hoogste vracht, die in uitzicht gesteld wordt voor eind December/Januari naar Bordeaux/Hamburg range, met volle opties.

Er is iets meer gedaan in lijnruimte, doch de vrachtcijfers ondergingen geen verandering. December en December/Januari werd geboekt naar Duinkerken, Antwerpen, Rotterdam/Hamburg tegen 15/-, minus commissie, ook naar Antwerpen, Rotterdam, Bremen of Hamburg tegen dezelfde vracht met de optie Duinkerken tegen 1/- extra, terwijl voor Havre, Duinkerken, Antwerpen of Rotterdam eveneens 15/- minus commissie werd geaccepteerd.

Naar de Vereenigde Staten is geen definitieve vraag. het nominale vrachtcijfer blijft \$ 4.50 tot \$ 5.00 voor eind Januari/Februari/Maart verschepping.

Burmah. Van deze markt zijn nog geen afsluitingen voor het nieuwe seizoen gedaan. De bevrachters, die reeds eenigen tijd in de markt zijn voor Februari verschepping naar Antwerpen/Hamburg, slaagden er uog niet in tegen hun vrachtidee van 23/6 scheepsruimte te verkrijgen. Voor-Indië blijft zeer flauw. Een vroege lading pitten wordt genoteerd van de Madraskust naar de Middellandsche Zee of het Continent tegen 23/6. Van Calcutta werd een lading mangauaerts per December naar Antwerpen tegen 16/- afgesloten.

Donau en Zwarte Zee. Bevrachters toonen alleen zoo nu en dan belangstelling voor scheepsruimte; slechts één afsluiting wordt gerapporteerd, nl. een 4600 tons stoomschip tegen 17/3 naar Antwerpen, Rotterdam of Amsterdam, optie Havre/Hamburg range 17/6, optie gerst tegen 3 d. minder.

Van de *Zwarte Zee* werd verdere scheepsruimte gesloten tegen 13/- per December en 12/6 per December/Januari. Verdere zaken zijn mogelijk tegen deze cijfers.

Middellandsche Zee. Alhoewel geen verbetering van de vrachtcijfers valt vast te stellen, is de toon van deze markt vast. Bevrachters toonen meerdere belangstelling voor scheepsruimte, in het bijzonder van de fosphaathavens, terwijl het aanbod van handige booten iets verminderd is.

Afgesloten werden o.m. de volgende ertsladingen: Melilla/Boulogne 6/6, Setubal/Holland 6/9, Bona/Ardrossan 7/7½, Rotterdam of Vlaarding 5/1½ en Middlesbrough 7/9, Carthagen/Rotterdam 5/9, Pomaron/Rotterdam 7/-, Bizerta/Rotterdam 5/1½, Benisaf/Rotterdam 5/1½, Huelva/Rotterdam 6/3, Gent 7/6 en Plymouth 9/6. Fosphaat werd afgesloten: Bona/Dublin 9/-, en Casablanca/Japan, 3 havens, basis 18/6, één haven.

Noord-Spanje. Van Bilbao zijn de vrachten door het grootere aanbod van tonnage flauwer. Van de andere Noord-Spaansche havens is de positie anders, omdat reeders hun booten in dit jaargetijde niet gaarne daarheen zenden, met het oog op de mogelijkheid van slecht weer en groot ophoud.

Kolen van U.K. De uitgaande vrachten blijven in de meeste richtingen zeer laag. Tengevolge van de aanstaande feestdagen, alsook door het groote aanbod van tonnage van groote booten, bestaat er voorloopig geen uitzicht, dat de vrachten beter zullen worden. Alleen in de Zuid-Amerikaansche richting is eenig teeken van vastheid te constateeren, voornamelijk tengevolge van de onzekerheid met betrekking tot de vrachten van de La Plata voor het nieuwe seizoen. In de kustvaart is vrij veel te doen en de vrachten zijn tamelijk vast.

Van Wales werd o.m. afgesloten: Rouaan 6/3, Gibraltar 7/6, Genua 7/9, Alexandrië 9/3 en Buenos Aires 14/-, en van de Oostkust: Oxelösund 5/9, Hamburg 5/4½, Antwerpen 3/6, Rouaan 4/9, Genua 7/9, Singapore 16/6 en Buenos Aires 15/6.

Hout. Prompte ladingen naar Holland zijn practisch gesproken niet meer aan de markt. Voor een Decemberlading van ca. 400 stds. van Drontheim-district naar Amsterdam werd f 22.50 betaald.

Voor het volgend jaar bestaat reeds eenige belangstelling en naar verluidt, zouden eenige 900 stds. ladingen zijn afgesloten per Mei van 1/2 havens Zuid-Finland naar Amsterdam tegen f 23.75. Ook van Zweden moeten eenige ladingen gedaan zijn, doch nadere bijzonderheden zijn ons nog niet bekend.

DE TWENTSCHE BANK N.V.

GEVESTIGD TE AMSTERDAM

Rotterdam - 's-Gravenhage - Almelo - Dordrecht - Enschede - Hengelo -

Oldenzaal - Utrecht - Zaandam - Zwolle

Maandstaat op 30 November 1929

DEBET

Aandeelhouders nog te storten 90 pCt. op aandelen B, waarvoor waarborg gedeponoord	f	522.900,—
Deelneming in de firma B. W. BLIJDENSTEIN & Co., te Londen	"	7.200.000,—
Deelneming in bevriende Bankinstellingen f 9.439.468,81 waarvoor in geld gestort	"	7.113.868,81
waarvoor effecten gedeponoord	f	2.325.600,—
Effecten van Aandeelhouders gedeponoord bij bevriende instellingen	"	3.000.000,—
ten eigen gebruik	"	36.151.100,—
	"	41.476.700,—
Kassa, Wissels en Coupons	"	38.995.110,66
Nederl. Schatkistbiljetten en Promessen	"	3.899.850,—
Bankiers	"	24.972.438,88
Eigen Effecten en Syndicaten	"	8.615.671,27
Prolongatiën gegeven	"	8.888.350,—
Voorschotten tegen Onderpand of Borgtocht en Saldi Rek.-Crt. f 147.795.804,35		
Af: loopende Promessen	"	10.241.000,—
	"	137.554.804,35
Voorschotten op Consignatiën	"	1.909.837,16
Gebouwen	"	5.785.937,31
		<u>Totaal..... f 286.935.468,44</u>

CREDIT

Kapitaal	f	36.000.000,—
Reservefonds	"	15.000.000,—
Aandeelhouders voor gedeponoerde Effecten als waarborg voor 90 pCt. storting op aandelen B	f	522.900,—
in Leen-Depot	"	40.953.800,—
	"	41.476.700,—
Zieken- en Pensioenfonds	"	3.811.770,06
Deposito's	"	72.717.319,43
Prolongatie-Deposito's	"	4.578.300,—
Saldi Rekeningen-Courant	f	79.182.797,41
" " " voor gelden in het Buitenland	"	5.163.571,80
	"	84.346.369,21
Saldo te ontvangen en te leveren effecten	"	1.158.578,86
De Nederlandsche Bank	"	3.231.798,29
Te betalen Wissels	"	16.028.852,95
Geaccepteerd door derden	"	3.950.768,32
Diverse Rekeningen	"	4.635.011,32
		<u>Totaal..... f 286.935.468,44</u>

NEDERLANDSCH INDISCHE HANDELSBANK, N.V.**AMSTERDAM****'S-GRAVENHAGE****ROTTERDAM****BATAVIA**

AMOY, AMPENAN, BANDOENG, BOMBAY, CALCUTTA, CHERIBON, GORONTALO, HONGKONG, KOBE, MAKASSAR, MEDAN, MENADO, PALEMBANG, PASSOEROEAN, PEKALONGAN, PROBOLINGGO, SEMARANG, SHANGHAI, SINGAPORE, SOERABAYA, TEGAL, TELOK BETONG, TJILATJAP, TOKIO, WELTEVREDEN, YOKOHAMA

Kleine Advertentiën in de Nieuwe Rott. Courant

f 1.50 per 10 woorden - Iedere 2 woorden meer 25 cents

Worden aangenomen voor de rubrieken: Vraag en aanbod, Huur en Verhuur, Betrekkingen gezocht en aangeboden, Gevonden en verloren goederen, Voorschotten gevraagd en aangeboden, Lessen gevraagd en aangeboden, Diversen, bij: **de Bureaux en Agenten van de N.R.C.** te Rotterdam, Amsterdam, 's-Gravenhage en alom in den lande waar Agenten zijn gevestigd, **Erkende Advertentiebureaux, Boekhandelaren, Kantoorboekhandelaren, Kantoorhouders der Posterijen** en bij alle Kiosken.

Florilegio de Prosistas Españoles

de los períodos romántico, realista, actual, con notas biográficas y con una breve historia de la literatura española, compilado y ampliamente anotado

POR J. B. KERPESTEIN

Profesor de la escuela superior de altos estudios comerciales, de la escuela superior técnica y de la escuela de comercio pública.

TOMO I y II

Prijs per deel f 3.25

NIJGH & VAN DITMAR'S UITG.-MIJ — ROTTERDAM

NIJGH & VAN DITMAR'S UITGEVERS-MIJ

ROTTERDAM

Wijnhaven 111-113

Telef. 07841-42-43-44

Belast zich met het verzorgen van uitgaven en tijdschriften op elk gebied

AANTEEKENBOEK VAN RIKSBELASTINGEN

Vermogens-, Verdedigings-
Rijksinkomsten- en Personeele Belasting

9e, geheel verbeterde en bijgewerkte druk

Prijs f 1.—

Alom verkrijgbaar bij den Boekh. en bij Nijgh & v. Ditmar's Uitg.-Mij, Rotterdam

Nederlandsche Handel-Maatschappij, N.V.

Amsterdam

Gestort Kapitaal f 80.000.000.—

Statutaire Reserve f 40.000.000.—

AGENTSCHAPPEN TE ROTTERDAM EN 'S-GRAVENHAGE

Vestigingen in Nederlandsch-Indië, Straits-Settlements, Britsch-Indië, China, Japan en Arabië

In- en Verkoop van Wissels en Telegrafische Transferten. - Incasseeringen en Financieringen. - Schriftelijke en Telegrafische Credieten. - Reiscrédiëtbrieven. - Deposito's. - Rekeningen-Courant. - Aan- en Verkoop van Effecten. - Administratie van Vermogens. - Open en Gesloten Bewaarneming

SAFE-DEPOSIT

KOFFERKLUIS